

DOMOVINA

Uredništvo »Domovine« v Ljubljani — Knafljeva ulica 5
 Redništvo »Domovine« — Knafljeva ulica št. 5/II.,
 telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9 din, polletno 18 din,
 letoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno
 12 din, polletno 24 din, letoletno 48 din, Amerika letno 1 dolar.
 Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 10.111.

Zgodovinski trenutki za Slované na jugu

Nedavno je časopisje poročalo, da je imel bivši predsednik češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš načrt združenja Češkoslovaške s Poljsko v obliki federacije in da je ta načrt, ko so zanj izvedeli, pospešil vse tisto, kar se je kasneje zgodilo na Češkoslovaškem. Navezujoč na to vest, razpravlja novosadski »Dan« o Beneševem načrtu in naglašja:

»Na ureditev poljsko-češkoslovaških odnosov na federativni podlagi bi bilo treba misliti takoj po mirovni pogodbi. Takrat bi bila lahko izvedljiva ustanovitev češkoslovaško-poljskih združenih držav. To pa so takrat preprečile češka samozavest, slovaška kratkovidnost, poljska samoljubnost in skupna nesposobnost, da bi videli dalje v bodočnost. Po

lanskem posvetu v Münchenu pa izvedba takega načrta ni bila več mogoča, ker je bilo že prepozno. Tako je prišel prepozno tudi zdajšnji poziv poljskih Sokolov na slovansko vzajemnost, proti kateri so se preteklo leto prav Poljaki hudo pregrešili. Severnozpadni Slovani so zamudili mnoge dragocene trenutke. Več kakor gotovo je, da niso imeli od tega koristi, pač pa veliko škodo. Za vse Slované na jugu je to najresnejši opomin, naj ne zamude današnjih zgodovinskih usodnih trenutkov...«

Upajmo, da so nas na jugu bridki zgledi nesloge na slovanskem severozapadu izpametovali. Pamet, narodna samozavest in pa sloga so potrebne vsakemu narodu.

Lepo obiskani nacionalistični zbori v konjiškem srezu

Nedavno so bile v konjiškem srezu tri krajevne skupščine Jugoslovenske nacionalne stranke. Najprej se je v Ločah v prostorih Melantove gostilne zbralo okoli 130 zavednih mož in fantov. Sresko organizacijo je zastopal njen podpredsednik g. Mlakar, sresko mladinsko organizacijo pa njen podpredsednik g. Zupanc. Skupščino je vodil upokojeni poljski upravitelj g. Čuček, nadučitelj v pokopju, ki je po kratkem poročilu podal besedo bivšemu sreskemu kandidatu g. Cirilu Žagarju. Ta se je predvsem zahvalil za zaupanje, ki mu je bilo pri zadnjih volitvah izkazano, nato pa je podrobno obravnaval razmere in vprašanja, ki se tičejo konjiškega sreza. Za svoja izvajanja je bil deležen enodušnega odobravanja. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji krajevni odbor: predsednik Franc Čuček, podpredsednik Ivan Mlakar, Jože Lavbič in Anton Gossek, tajnika Janko Kržič in Tone Poljko, blagajnik Ivan Marzidovšek, odborniki Franc Satler, Alojzij Satler, Janez Leskovar, Franc Kranjc, Blaž Berdnik, Simon Rozman, Anton Jezovšek, Miha Zidanšek, Anton Rečnik, Jože Godec in Leopold Spes.

Nato so bili izvoljeni še v odbor mladinske organizacije Jugoslovenske nacionalne stranke: za predsednika Tone Puljko, za podpredsed-

nika Ivan Zupanc, Artur Galič za tajnika in za blagajnika Ivan Mlakar, za odbornike Franc Zidanšek, Albin Šprogar mlajši, Alfonz Sitar, Karel Čoh, Franc Vobnar, Ignac Prah, Anton Pokeljšek, Anton Zabukovšek, Martin Prah, Stefan Ojsteršek in Jožef Vobnar, v nadzorni odbor Nande Pec in Josip Jezovšek.

Po volitvah je podal tajnik banovinskega mladinskega odbora g. Andrej Uršič iz Ljubljane obširno politično poročilo, ki so ga zborovalci z zadovoljstvom sprejeli na znanje.

Nato je bila v Vrhovljah krajevna skupščina Jugoslovenske nacionalne stranke za občino Prihovo. V prijazni domačiji g. Franca Lipoglava se je zbralo čez 50 Prihovčanov. Tudi na tej skupščini sta poročala gg. Žagar in Uršič. S svojimi poročili sta zadovoljila vse navzoče. Po poročilih je bil soglasno izvoljen tale odbor: predsednik Franc Lipoglav, podpredsednik Miha Klančnik, tajnik Anton Ropič, odborniki Vincenc Vrečko, Franc Lubej, Gabrijel Kumer, Alojzij Leskovar in Anton Polegek.

Vse tri skupščine so dokazale, da ima Jugoslovenska nacionalna stranka v svojih vrstah najboljše može in omladince iz konjiškega sreza.

V enakopravnosti in pravični svobodi je pomirjenje

V zvezi s pogajanjem o rešitvi hrvatskega vprašanja je objavila mariborska »Delavska politika« umesten članek pod naslovom »Za pomirjenje v državi«. V tem članku izvaja med drugim:

»Rešujemo hrvatsko vprašanje. To vprašanje moramo reševati s pravicoljubnostjo. Toda ta pravicoljubnost se mora nanašati na vse jugoslovensko prebivalstvo brez razlike na govorico, vero, pleme in stan, ker smo vsi državljani enakopravni. Hrvatsko vprašanje je nas vse prav skrbelo in vzne-

mirjalo. Vznemirja pa lahko tudi vsakega državljana, če nima občutka, da je resna volja, da se tudi politična in druga zakonodaja izenači za vse, zakaj za pomirjenje je potrebna ne le rešitev hrvatskega vprašanja, ampak tudi rešitev vseh vprašanj, ki kršijo politično in socialno enakopravnost državljanov.

Ni samo hrvatsko vprašanje, ki ga je treba pravično rešiti, kakor je izjavila zdajšnja vlada, marveč so v tem sestavu tudi vsa druga vprašanja, ki na razne načine krvič-

no omejujejo svobodo. Rešitev vseh vprašanj je jedro... Tako rešitev, ki bi hkratu ugodno vplivala tudi na rešitev hrvatskega vprašanja nam izrecno napoveduje deklaracija zdajšnje vlade. Upamo, da pot do rešitve vseh teh vprašanj ne bo več dolga ter da zasije pri nas z novo zakonodajo prava državljanska svoboda, prava osnova pomirjenja.«

Podobno govori tudi dr. Bičanič v Mačkovi »Gospodarski slogi«. Med drugim piše: »V prvi vrsti bomo odpravili oni način svobode, ki močnejši zatira šibkejšega. Ko pride naš čas, bo zavlada med nami pravična svoboda. Mi potrebujemo svobodo govora, tiska in zborovanja, ki omogoča kritiko in nadzorstvo vsega javnega udejstvovanja. Mi hočemo svobodo, čim več svobode. Oblast mora sloneti na narodu, ki je izvor vse oblasti.«

Poljski škofje v obrambo domovine

Nedavno so izdali poljski nadškofje in škofje s kardinalom Hlondom na čelu poziv poljskim katoličanom. Iz poziva, ki so ga objavili poljski listi, povzemamo:

»Poljska, ki ljubi mir, se je znašla pred nujno potrebo nagle izpolnitve svojih obrambnih sredstev. Zaradi rušenja morale v mednarodnih odnosih je postala močna vojska tako rekoč edino poročilo miru ob mejah in pravice do neodvisnosti. Oboroževanje je postalo prva naloga naših državnih oblastev. Okoli svoje zmagovite vojske se je združil narod kakor nikdar doslej. Ljudje so pridobili zaupanje v poljsko moč. V takem trenutku se mi, vaši škofje, obračamo do vas z besedami, ki jih vi vsi od nas pričakujete. Sredi groženj moramo ohraniti mirnost, preudarnost, hladnokrvnost. Pripravljeni smo na vse in se zato ne odajamo poplahu, pa tudi ne prepustimo izzivanju. Z vero v Boga, z domovinskim navdušenjem in odločno voljo moramo skrbeti za usodo svoje države. Pozivamo vse katoličane, naj svoje molitve v maju posvetijo v blagor poljske domovine.«

Ob zgodnjih breskev bi lahko imeli lepe dohodke

V Sloveniji imamo mnogo večjih in manjših letoviščarskih krajev. Letoviščarji si zmerom žele mnogo sadja. Ker zgodnjega sadja pri nas ni, ga moramo uvažati, da ga lahko nudimo gostom. Mnogo se pri nas piše in govori, pa gotovo tudi stori za sadjarstvo, vendar pa se, rekli bi, v podrobnostih pre malo pečemo s to donosno panogo. V mislih imam vrašanje ali bi se pri nas ne dalo gojiti tudi zgodno sadje.

Znano je na primer, da je zelo zgodna breskev mayflower za naše kraje zelo primerna. Dozori že sredi julija. Sad ima prijeten vonj, je izredno lep in zelo sočan. V takem času pri nas ni sadja, zato se breskve sredi julija drago prodajajo. Lani je breskev mayflower zelo dobro obrodila celo v Ljubljani, kjer breskve ne uspevajo posebno odlično. Druga zgodna breskev, ki dozori ob koncu julija, je sv. Ana. Obstoje pa še druge zgodne vrste.

Pametno bi bilo, če bi zgodne vrste gojili mali ljudje okrog letovišč in mest. Lepe de-

narce bi jim to prinašalo vsako leto Seveda pa je treba breskvam streči, ker imajo toliko sovražnikov in terjajo skrbno gojenje, da potem obilo rodijo. Kmečki strokovnjaki bi se morali lotiti tega vprašanja in ga spraviti v tek, da bi si naši mali ljudje tudi na ta način povečali dohodek.

Razen zgodnjih breskev imamo še drugo zgodnje sadje. Med tem je grozdna trta biser iz Čabe, ki bi ga lahko gojili ob zidnih ste-

nah. Dozori ob koncu julija, odnosno v začetku avgusta. V Ljubljani je biser iz Čabe lani odlično obrodil, seveda le tistemu, ki ga brižno goji. Tudi grozdje se ob koncu julija drago prodaja. Bogat letovišar ga drago plača, samo da ga ima. Poklicani činitelji naj se torej lotijo tega vprašanja, da se bo prav razvilo. Pri nas se, žal, preveč omalovažuje taka pobuda. Zato pa imamo toliko revščine in morajo ljudje v tujino na garanje, ker si ne znajo pomagati. J. M.

so, da Hitler s svojim govorom ni podri vseh mostov za seboj, čeprav

se napetost še ni omiliła.

Zato se v Londonu in Parizu naglašajo, da se politika nasproti Nemčiji ne bo izpremenila. Poljski tisk enodušno zavrača Hitlerja in poudarja, da Poljska ne bo prenašala nikakega ogražanja svojih koristi. Poljska da ne bo krenila na pot Češkoslovaške, češ da bi vsaka popustljivost imela za posledico še večje zahteve Nemčije nasproti Poljski. Naglašanje, da bo Poljska nadaljevala svoje obrambne priprave, je naletelo, kakor poroča francosko časopisje na splošno odobravanje v Parizu in Londonu. V petek bo na seji poljskega sejma (državnega zbora) odgovoril poljski zunanji minister Beck kancelarju Hitlerju na njegova izvajanja.

Kakor poročajo iz Londona,

prevladuje med angleškimi državniiki mnenje, da je Hitler prej ko slej odločen nadaljevati svojo politiko,

zavoljo česar ni nade, da bi se mogla sporna vprašanja urediti s pogajanjem na osnovi Rooseveltovih predlogov. Zato se mora po mnenju angleških politikov nadaljevati obrambna akcija.

Ruski poslanik v Londonu Majski se je spet vrnil iz Moskve in imel z angleškim zunanjim ministrom lordom Halifaxom razgovore.

O poteku pogajanj z Rusijo

se je izvedelo, da naj bi se po angleški želji ruska pomoč Poljski in Rumuniji v primeru vojne omejila le na podporo v orožju in na letalsko pomoč. Rusija je k temu izrazila željo, naj bi Anglija in Francija jamčili za meje tudi Litvi, Estonki in Letonski. V tem primeru bi bila Rusija pripravljena skleniti s Francijo in Anglijo pravo vojaško zvezo, ki bi veljala tudi v primeru morebitnega posrednega ogražanja Anglije in Francije preko Nizozemske, Belgije in Švice. Vojaška zveza bi bila sklenjena, če se ne bi bili pojavili rumunski in poljski pomisleki proti ruskemu oboroženemu posredovanju. Po vesti iz Londona pa kaže, da se bodo tudi ti pomisleki premostili, in sicer na ta način, da bi se Rusija zavezala nuditi Rumuniji in Poljski v primeru vojne samo ono pomoč, ki bi jo ti dve državi zahtevali. Sicer pa so se pomisleki proti ruski pomoči po odpovedi nemško-poljske nenapadalne pogodbe zelo zmanjšali.

»Mater ne bom pustila niti za trenutek same, kô bo doma. Noč in dan bom pazila nanjo, da ne zamudim trenutka, ko se ji morda povrne zavest.«

Ker vse prigovarjanje, da bi opustila to misel, ni zaleglo, jo je spremljala prijateljica v bolnišnično pisarno, kjer je povedala svojo prošnjo. Najprej so ji ugovarjali, nato pa so poklicali zdravnika, ki je menil, da bo prevoz ohromele v nekaj dneh mogoč. Zagotovili so ji, da bodo mater z bolniškim vozom prepeljali domov, kakor hitro bo zdravnik to dovolil.

Nato sta šli obe mladenki ven, sedli v voz, ki je čakal nanju, in se odpeljali k odvetniku Gavasettiju, ki je bil branil Pavleta. Vožnja jima je bila vse prepočasna, zato je moral voznik spet in spet pognati konjiča. Saj je bilo vse odvisno od Pepininega naglega delovanja. Morda le četrte ure oklevanja ali pozabljenost lahko ima za posledico Pavletovo smrt.

Naposled sta prispeli do cilja in stopili v predsobo zelo zaposljenega odvetnika, kjer je čakala že dolga vrsta strank. Treba bo torej dolgo čakati, da pride na vrsto. Razen nje je bilo v sobi še deset strank, kar je pomenilo, da bo treba vsaj še uro vztrajati. Obupno je vzdihnila in Nineta se je morala mnogo prizadevati, da jo je pomirila.

»Kar sedita, prosim,« jima je rekel sluga, ki ju je bil povedel v čakalno sobo.

Sedli sta. Pepina bi bila rada rekla ljudem, izmed katerih gotovo nobeden ni imel tako nujne zadeve, kakor je bila njena: »Pustite me naprej, saj vi vsi lahko počakate tistih nekaj minut.« Toda ni se upala tega reči, kajti ti tujci bi je gotovo ne mogli razumeti. Čisto

Jeseni bo na ljubljanskem sejmu velika kmetijska razstava

Jesenska prireditev ljubljanskega velesejma od 2. do 11. septembra bo v znamenju kmetijstva. Poleg razstave kmetijskih strojev in orodja se pripravljajo razstava sivorjave dolenske govede, ki jo pripravlja Zveza selekcijskih zadrug za sivorjavo dolenske govede s podporo kmetijskega oddelka banske uprave v Ljubljani. Kmetijski oddelek banske uprave pa bo najbrž priredil banovinsko razstavo koz, ovc, perutnine in kuncev s sodelovanjem zadevnih društev.

Lepo cvetlično razstavo priredi cvetlični odsek Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani. Dalje pripravljajo kmetijski odbor velesejma ob sodelovanju kmetijskega oddelka banske uprave in naših ribogojnih zavodov razstavo sladkovočnih rib. Razstava bo ena izmed najpopolnejših te vrste v naši državi in bo smotrno prikazala ribogojstvo kot veliko gospodarsko vrednoto.

Kmetijski odbor velesejma priredi s pomočjo banske uprave razstavo semen, zelenjave, vina, sadja, mleka in mlečnih izdelkov. Čebelarstvo pripravljajo razstavo medu.

Prava posebnost bo razstava užitnih gob. Gobarstvo je pri nas zelo razvito in je donosno. Od gobarstva imajo zaslužek predvsem naši mali ljudje, ki pa dostikrat ne poznajo vseh užitnih gob. Zato bodo na tej razstavi gobe razstavljene v naravi in pa v 122 modelih. Vse priprave za to razstavo vodi priznani gobarski strokovnjak g. Ante Beg. Kakor gobarstvo je tudi nabiranje zdravilnih zelišč važen vir dohodkov za malega človeka. Zato bo prirejena razstava zdravilnih rastlin, ki bo prav tako pregledna in nazorna kakor razstava gob.

Vzoren sadni vrt v rasti bo služil v pouk

posebno manj izkušenim sadjarjem. Za vrt skrbi znani sadjar g. Frido Lenart.

Vsa prireditev te velike kmetijske razstave, ki jo bomo videli jeseni, je v večjih rokah strokovnjakov pod vodstvom g. Ivana Sancina, načelnika kmetijskega oddelka v pokojju, ki je naslednik blagopokojnega dolgoletnega predsednika kmetijskega odbora ljubljanskega velesejma Viljema Rohrmana.

Politični pregled

Pretekli petek se je prvič po priključitvi Češke in Moravske k Nemčiji sestaj nemški državni zbor, pred katerim je

kancelar Hitler dal odgovor na spomenico predsednika Zedinjenih držav Roosevelta.

V svojem daljšem govoru je Hitler v glavnem odklonil Rooseveltovo spomenico in zatrjeval, da je nemška politika miroljubna. Naglašal je prijateljstvo z Italijo in rekel, da živi Nemčija s sosedama Madžarsko in Jugoslavijo v pristrčnem prijateljstvu. Češko da je Nemčija zasedla, ker je predstavljala nevarnost, grozečo Nemčiji. Hitler je nadalje odpovedal pomorsko pogodbo z Anglijo in nenapadalno pogodbo s Poljsko, a naglašal je, da je Nemčija pripravljena dati vsaki izmed držav, omenjenih v Rooseveltovi spomenici, nenapadalno izjavo. Predlog Roosevelta za sklicanje velike svetovne konference in za razorožitev je Hitler odklonil.

Sodbe angleškega in francoskega časopisja

JULES MARY—J. M.:

Umor na Poganskem polju

KRIMINALNI ROMAN IZ PREDVOJNIIH ČASOV

Toda nikak znak razumljenja teh besed se ni pokazal na vdovinem obrazu.

Pepina je skoro zapičila svoje oči v materine in je potem enako tiho nadaljevala: »Poslušaj me!... Spomni se vsega, kar se je zgodilo... Spomni se umora uboge male Karlote, aretacije mojega brata in njegove obsodbe. Na smrt so ga obsodili, ali čuješ? On je vendar nedolžen, kar veš ti najbolje, ker poznaš krivko! Če ne poveš njenega imena sodišču, bo moj brat usmrčen. Drugače se njegova usmrtitev ne da preprečiti. Zberi vse sile, da boš lahko rekla te besede ali vsaj dala znamenje. Zdravnik je rekel, da ne moreš več govoriti, a jaz ne verjamem tega, zakaj to bi bilo pregrozno! Ti moraš govoriti, mati, in sicer takoj, brez oklevanja: vsaka ura je dragocena. Moraš preprečiti, da bi umrl zate, zakaj preveč je plemenit, da bi te izročil sodišču. Moraš povedati sodniku ime morilke, moraš mu reči, da si morilka ti!«

Pepina je umolknila. V silnem razburjenju se je bil njen glas tresel. Njene velike, črne oči, ki so sicer gledale milo, so se vročično bliskale in njene ustnice so bile čisto suhe in brez barve. Negibno je gledala v mater in čakala.

Toda stara žena se ni zganila. Ležala je na postelji ko mrtva.

Zdaj se je vrnila usmiljenka z Nineto nazaj in rekla: »Vsaj za danes je vsak trud za-

man. Bolnica vas ne razume. Morda se ji bo jutri ali pojutrišnjem spet vrnila zavest in bo mogla z znakom pokazati, da razume, kar ji kdo reče. To je pa tudi vse, v kar še lahko upamo.«

Te besede, ki so ubijale vsako upanje, so rodile v Pepini pravcat upor. Nekaj kakor jeza jo je spreletelo. Prijela je mater za roko in jo tresla z vso silo.

»Mati, mati!« je klicala.

»Mati! Mati!« je vzkljnila.

Spet ni dobila odgovora. To je torej res neozdravljiva mrtvoudnost.

Ubogo deklo je čisto obupano nagnilo glavo in se je dalo od prijateljice odvesti iz bolnišnice. Tako je bila potrta, da se ni mogla niti razjokati in si s tem olajšati srce. Zunanaj se je morala vsteti na klop, da se je spej nekoliko opomogla.

Zdajci je vstala in rekla svoji prijateljici: »Moja mati ne sme ostati v bolnišnici. Prepeljati jo moramo domov v Moncalieri.«

»Tukaj ji vendar nič ne manjka. Stalno je pod zdravniškim nadzorstvom in postrežbo ima, kakršne bolnik v zasebni hiši ne more biti deležen.«

»Saj ji vsa postrežba več ne pomaga. Rajši bi jo imela doma pri sebi.«

Zaman se je Nineta prizadevala, izbiti ji to misel iz glave, Pepina je vztrajala pri svoji nameri.

V začetku tega meseca je bil

objavljen angleški zakon o obvezni vojaški službi.

Vsi mladeniči med 20. in 21. letom so obvezani služiti vojsko razen v primeru nesposobnosti. Popis rekrutov bo izvršilo ministrstvo za delo. Takoj po vpisu bo rekrut zdravniško pregledan, nato pa bo dobil poziv za vstop v vojsko. Kadrovi rok bo znašal šest mesecev. Delodajalci so dolžni sprejeti delavca po odsluženem vojaškem roku nazaj v službo pod istimi pogoji, kakor jih je imel vojak pred odhodom v vojsko. Vojni minister se pooblašča, da zadrži gotov odstotek vojakov, ki so končali šestmesečni rok, še v naprej v pomožnih edinicah. Na osnovi tega zakona bo poklicanih na vaje okoli 200.000 novincev v štirih rokih po 50.000. Zakon bo v veljavi tri leta ter se lahko podaljša od leta do leta.

Po vesti iz Pariza

namerava baje Italija posredovati med Nemčijo in Poljsko.

Razni znaki namreč govore za to, da izkuša Italija pomirljivo vplivati in preprečiti odkrit spor med Nemčijo in Poljsko. Zatrjuje se celo, da se vodijo med Italijo in Francijo zaupna pogajanja za sklenitev novega sporazuma glede razmerja na Sredozemskem morju. Potrjene pa te vesti niso.

Dne 1. maja je stopil v veljavo zakon, po katerem

končno preneha obstojati nekdanja Avstrija.

Z novim zakonom o upravni razdelitvi se razdeli Avstrija v tri upravna okrožja. Dunaj je zdaj navadno pokrajinsko mesto in postavljen v isto vrsto z Gradcem. Dosedanji državni namestnik Seiss-Inquart je razrešen in hkratu imenovan za nemškega državnega ministra brez posebnega delovnega območja.

V sporazumu z nemškim protektorjem

je predsednik češkomoravskega protektorata Hacha sestavil novo vlado.

Predsednik vlade in notranji minister je general Elias, finančni minister Kalfus, prosvetni minister Kapras, pravosodni Jaroslav Krejčí, za trgovino in industrijo Vladimir Sadek, prometni Henrik Havelka, za javna dela Dominik Cipera, za kmetijstvo Feierabend Ladislav, za narodno zdravje in socialno politiko Ladislav Klumpart.

Švicarski list »Basler Nachrichten« objav-

strta je sedela na stolu, srce ji je močno in boleče bilo in z obema rokama je držala prijateljičino roko.

Res je minila ura, preden je prišla na vrsto. Odvetnik jo je prosil, naj stopi v njegovo pisarno. Nineta jo je hotela spremljati, toda Pepina ji je zašepetala, naj ostane v čakalnici, ter je sama odkrivala na berglah v pisarno.

Ko so se zaprla vrata za njo, je rekla: »Jaz sem Pepina Longhijeva, sestra mesarja Longhija, ki je bil obsojen na smrt in vi ste ga branili.«

»Pomilujem vas, ubogo dete,« je blagohotno rekel doktor Gavasetti. »Kako pa je z vašo materjo? Sele pozneje sem izvedel, da jo je bila pri poslušanju razglašena o smrtni obsodbi zadela kap.«

»Moja mati bo za zmerom ostala mrtvoudna. Prišla sem pravkar iz bolnišnice. Nesrečnica leži čisto negibna in ne more govoriti.«

»Strašno! Kaj nameravate storiti? Ali imate bližnje sorodnike?«

»Ne, nikogar nimam, gospod doktor,« je odvrnila Pepina in vzdignila glavo.

»Kdo pa bo skrbel za vas?«

»Moj brat.«

Odvetnik jo je dvomeče pogledal, nato pa jo je vprašal: »Ali imate še enega brata?«

»Ne, Pavle je moj edini brat. Zdaj imam samo njega.«

»Dragi otrok, žal mi ni bilo mogoče rešiti ga. Vaš brat je izgubljen. Nanj ne smete računati.«

V mladenki se je za trenutek uveljavila želja, da bi mu povedala, kaj je videla tistega večera, ko je bila z materjo in Karloto sama v hiši. Toda ni mogla obtožiti lastno mater.

lja iz Kodanja dopis, v katerem obravnava pisec

moč ruske mornarice

in pravi med drugim: »V švedskih in finskih mornariških vrstah zatrjujejo, da je ruska mornarica povsem preosnovana, kar velja še posebej za višje oficirsko osebje. Kot dopolnilo glavne ladjedelnice v Murmansku zgrajena ladjedelnica v Molotovsku pri Arhangelsku je že toliko dovršena, da lahko gradi male križarke in podmornice. Nobenega dvoma ni, da je ruska mornarica s tem novim oporiščem močno okrepila svoj položaj v Severnem Lednem morju.«

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. V Dolenjem Logatcu so se trgovali za kg žive teže: voli I. vrste po 5, voli II. po 4.50, voli III. po 4, telice I. po 4.50, telice II. po 4, telice III. po 3; krave I. po 4, krave II. po 3.50, krave III. po 3; teleta I. po 7, teleta II. po 6 din. V Kranju so bili: voli I. po 5.50, II. po 5, III. po 4.50; krave po 3.50 do 5; teleta 6.50 do 7 din za kg žive teže.

SVINJE. V Dolenjem Logatcu: špeharji po 8 in pršutarji po 7; v Kranju špeharji po 8 in pršutarji po 7.50 din za kg žive teže. Slanina je bila v Dolenjem Logatcu po 15 do 16 in mast po 19, a v Kranju se je trgovala slanina, suha, po 24 in svinjska mast po 19 din za kg.

SIROVE KOŽE. V Dolenjem Logatcu so bile goveje po 8, telečje po 10 in svinjske po 7 din za kg.

KRMA. Seno je bilo v Kranju po 75, v Dolenjem Logatcu pa po 60 do 80 din za 100 kg. Slama se je trgovala povprečno po 30 do 50 din za 100 kg.

MED. V Dolenjem Logatcu je bil čisti med po 16, v Kranju pa po 20 din za kg.

VOLNA. V Kranju se je trgovala oprana po 36, neoprana po 28 din za kg.

Sejmi

9. maja: Sv. Miklavž v Polju, Brežice, Breg pri Ptuj, Črna, Črensovci;

9. maja: Dravograd (samo živinski), Kamnik, Šmarje pri Ljubljani;

11. maja: Sodražica, Toplice pri Novem mestu;

12. maja: Koprivnik, Lemberg, Velika Loka, Zagorje ob Savi, Planina pri Sevnici, Slovenji Gradec;

14. maja: Gradac v Beli krajini.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 2. maja v devizah (s prišteto premijo):

1 holandski goldinar za 23.55 do 23.93 din;
1 nemško marko za 17.77 do 17.95 din;
1 angleški funt za 206.95 do 210.15 din;
1 ameriški dolar za 44.04 do 44.64 din;
100 franc. frankov za 116.85 do 119.15 din;
100 italijanskih lir za 232.75 do 235.85 din.

Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 452.25 do 452.50 din. Nemške klirinške marke so bile po 13.80 din.

Drobne vesti

— Plemenski sejem rodovniške govedi v Ormožu je preložen. Banska uprava je odredila, da se plemenski sejem rodovniške govedi v Ormožu ponovno preloži, in sicer na petek 12. maja. Prvotno je bilo določeno, da bo sejem 15. maja.

— **Dopolnitev uredbe o sposobnostnem izkazu za opravljanje gostinske obrti.** Minister za trgovino in industrijo je podpisal uredbo, ki dopolnjuje dozdajšnja uredbo o dokazu sposobnosti za opravljanje gostinskih obrti. Uredba se glasi: Izjemno od določil te uredbe se more dajati dovoljenje za opravljanje hotela, restavracije, prenočišča, kavarne ali penziona tudi osebam, ki so z uspehom dovršile najmanj osnovno šolo in ki so do uveljavljanja te uredbe bile najmanj pet let zaposljene pri neposrednem posluževanju gostov v ustreznem obratu, če pri posebnem izpitu, ki se bo predpisoval od primera do primera v to svrhu, podajo dokaz o splošni izobrazbi, ki je potrebna za opravljanje takega obrata. Uredba je stopila v veljavo v soboto 22. t. m.

— **V naši državi samo 36 kmetijskih šol.** Naša država, ki je izrazito kmetijska, ima samo 36 kmetijskih šol. To je zelo malo, zato se ne smemo čuditi, da je kmetijstvo v mnogih pokrajinah tako zaostalo. Znano je, da v nekaterih naših pokrajinah še vedno orjejo z lesenimi plugi in ne poznajo niti kolovratov na nožni pogon. Strokovnih šol drugih vrst seveda tudi nimamo dovolj, a v razmerju s številom prebivalstva jih je vendar neprimerno več kakor kmetijskih. Tako imamo na primer 31 trgovinskih akademij. To se pravi, da je trgovinskih šol izredno mnogo glede na število prebivalstva, ki je zaposleno v trgovini.

»A potem?«

»Preostane samo še prošnja za pomilostitev na kralja.«

»Ali bi se ta prošnja ne mogla že zdaj vložiti?«

»Vi veste, da vaš brat vztrajno zatrjuje svojo nedolžnost.«

»Nedolžen je, gospod doktor. Prisegam vam pri vsem, kar je sveto!«

»Vaš brat mi je po končani sodni obravnavi izjavil, da prošnje za pomilostitev ne bo nikdar podpisal, češ da smatra takšno prošnjo kolikor toliko za priznanje krivde.«

»Ubogi brat!«

»Seveda pa je taka prošnja edini up, ki mu še preostane.«

»Druge poti za rešitev ni?«

»Nobene druge.«

»Kdaj ga mislijo usmrtiti?«

»Najbrže kmalu.«

»Ali bi se dan usmrtitve preložil, če bi prošil za pomilostitev?«

»Prav gotovo.«

»Za koliko dni?«

»Tega ne vem prav natančno. Obsodba se v takem primeru izvrši šele, ko kralj prošnjo zavrne. Vlada se da v takem primeru zelo natančno poučiti v vseh okolnostih in zahteva zadevno poročilo od pravosodnega ministra. Tako lahko potečejo tedni, preden pride do odločitve.«

»Torej je nepogojno potrebno, da brat zaprosi za pomilostitev?«

»Kakor sem vam že rekel, se brani to storiti.«

»Podpisal bo, če mu poveste, da ga nujno prosim. Potreben mi je čas za dokazanje nje-«

»Gospod doktor,« je rekla s tesnobnim glasom, »ali vas smem prositi za nasvet?«

»Seveda, prav rad storim vse, kar je v moji moči.«

»Najprej bi želela od vas neko pojasnilo. Že pogosto sem v listih brala, da z obsodbo na smrt še ni izključena vsaka rešitev. Ali je kakšno upanje, da moj brat ne bo usmrčen?«

»O tem vas hočem natančno poučiti, da vam ne bom vzbujal upov, katerih uresničevanje je nemogoče.«

»Da, povejte mi čisto resnico. Prenesla jo bom,« je odvrnila drgetajoča po vsem telesu. »Saj je ni več reči, ki bi me še mogla prešetiti.«

»Vaš brat ima tri dni časa za vložitev ničnostne pritožbe. Drevi mu bom predložil prošnjo v podpis.«

»Ali ga boste sami videli in z njim govorili?«

»Da, drago dete.«

»O, gospod doktor, tedaj mu recite, da zmerom mislim nanj in da sem prepričana o njegovi nedolžnosti. O tem, da je mati mrtvoudna in da ne more govoriti, mu ne recite ničesar.«

»Zakaj ne?«

Mladenka je nekaj trenutkov premišljala, nato pa je tiho rekla: »Pavle že toliko trpi, da bi mu rada prihranila še nove bolečine.«

Tudi odvetnik, ki je bil vajen pretresljivih prizorov, je bil globoko ganjen zavoljo nesreče te družine.

»A kaj se bo zgodilo potem, ko bo vložena ničnostna pritožba?« je dalje vprašala Pepina.

»Apelacijsko sodišče jo bo zavrnilo, o tem ni dvoma.«

— Borba za gostilničarsko pivovarno zaključena. Te dni je bil v Laškem izredni občni zbor delniške družbe Gostilničarske pivovarne, za katero je vladalo med delničarji veliko zanimanje. Zbor je vodil predsednik g. Ciril Majcen, ki je ugotovil, da se gostilničarska pivovarna lepo razvija. Z ostrimi besedami je obračunal z opozicijo, ki je zaman hotela z oglasiti po časopisih zbegati gostilničarje. Podpredsednik g. dr. Roš iz Laškega je nadalje poročal o zgrešeni kalkulaciji dr. Mayerja o poslovanju pivovarne. Dr. Roš je ovrigel trditve, ki jih je objavil dr. Mayer. Neresnična je trditve, da raba piva nazaduje, ker je nasprotno res, da se zelo dviga. Podjetje je brez dolga, ima zadostno obratno glavnico, izvrstno pivo, poleg tega pa ima na strani našo javnost. Nato je član uprave g. Kramar iz Celja še enkrat prečital bilanco, ki kaže velik napredek in dobro gospodarstvo. Iz poročila dr. Roša je nadalje razvidno, da pivovarna že danes lahko izdela 10.000 hl piva na leto. Poslovodeči član uprave inž. Uhlir je dejal med drugim, da je popravljanje po pivu tako veliko, da pivovarna ne more dobavljati dovoljnih količin. V avgustu bo spravila v promet tako zvano termalno pivo z laško zdravilno vodo, ki bo močnejše kakor dosedanje pivo. Predlog za spremembo pravil, ki jamčijo, da v bodoče ne bo mogel nihče škodovati podjetju, je izzval burno debato. Ta predlog določa ustanovitev sladarnice, pražarne, kvasarne in drugih sorodnih strok. K besedi se je oglasil tudi pravni zastopnik dr. Mayerja dr. Ogrizek, in predlagal, naj se glasuje o vsaki spremembi posebej. Dr. Ogrizek je tudi ugovarjal nekaterim drugim določbam. Važna je nova določba pravil, po kateri mora uprava poziti, da ne pride več kakor ena tretjina delnic v roke takih oseb, ki niso gostilničarji ali peki. Navzlic ugovorom dr. Ogrizka so bile te izpremembe soglasno sprejete.

D O P I S I

BUNČANI NA MURSKEM POLJU. Dovožite, gospod urednik, da se tudi mi oglasimo v »Domovini«, ki ima pri nas mnogo naročnikov. Mirno in majhno je naše naselje v neprometnem kraju, ki je tako rekoč odrezan od sveta. Mirno delamo na polju v nadi, da se bomo laže prebili skozi naše trdo življenje.

gove nedolžnosti. Ali mu boste povedali to, gospod doktor?

»Obljubljam vam! Toda vi govorite o rešitvi svojega brata, kakor bi imeli v rokah dokaze o njegovi nedolžnosti. Če so vam res znana dejstva, ki bi bila pripravna za osvetlitev primera in za dokazilo sodišču, niste prav storili, da ste jih skrivali in jih niste že na razpravi predložili. Kaj pa veste in kaj nameravate storiti?«

»Šla bom k preiskovalnemu sodniku, ki je zasliševal mojega brata, ali pa k višjemu državnemu tožilcu.«

»Ni zelo verjetno, da bosta hotela z vami govoriti. Priporočil vas bom obema gospodoma in nato vas bosta, kakor upam, sprejela. Kaj jima pa boste rekli?«

»Da je moj brat nedolžen.«

»To ni dovolj. Vaš brat je to zadosti čisto zatrdil, a je kljub temu bil obsojen.«

»Potem jima pa bom povedala ime morilca!«

Odvetnik jo je presenečen pogledal. Doslej je poslušal Pepino le iz usmiljenja, toda odločnost, s katero je izgovorila zadnje besede, ga je osupnila. Opazoval jo je nekaj trenutkov, ne da bi bil izpregovoril besedo, kakor bi bil hotel spoznati iz njenega obraza, ali so bile njene besede resno mišljene, nato pa jo je vprašal ne prikrivaje živahnega zanimanja: »Ali poznate morilca?«

»Poznam ga.«

»Kdo je?«

»To bom povedala gospodu de Valtimareju ali pa višjemu državnemu tožilcu.«

»Dragi otrok, kar nameravate, je zelo resna reč. Vi hočete nekoga obtožiti strašnega zločina, zato vas nujno opominjam, da vse prej resno premislite. Najprej vas bodo vpra-

Bojimo se obetajoče suše, za naprej spet toče in običajnih poplav, ki nam jih vsako leto povzroči reka Mura. Odločilni činitelji so dali popraviti večino naprav in upamo, da bo to kaj zaleglo. Za svetovne dogodke se pri nas preveč ne zanimamo. Srečni se počutimo, če imamo toliko dohodkov, da lahko plačujemo davke in nabavljamo življenjske potrebščine. V zadnjem času nastopa tod okoli več dolgotrajnih, ki imajo opravka s pernatno živino. Včasih pade kakšen oblastvom v roke in dobi zaslužen kazni. Dal Bog, da bi prišli vsi na vrsto.

PETROVČE. Pevsko društvo »Savinja«, je imelo pred dnevi občni zbor. Zaradi odsotnosti predsednika je vodil zbor dosedanji društveni nadzornik Anton Šnajden, ki je svoječasno dolga leta vodil na Vestfalskem narodno in pevsko društvo naših rojakov in bil za svoje zasluge odlikovan. Kot rudniški upokojenec se je po 42 letih spet vrnil v svojo domovino. Čeprav že šteje precej let, še zmerom rad zapoje lepo pesem. Nov odbor »Savinje« sestavljajo predsednik Anton Šnajden, namestnik Franc Klinc, tajnik Jože Petrovič, namestnik Herman Zupanc, blagajnik Leon Polak, namestnik Toni Polak, nadzornika Franc Blaustejner in Ivanka Zupančeva; odborniki Janko Prisljan, Stanko Pešec, Jože Rancinger, Franc Zagar, Franc Dolžan, Mihael Zupanc in Marica Korenova. — Pevovalja ostane še v naprej naš priljubljeni učitelj g. Srečko Pečar. Ob koncu se je novoizvoljeni predsednik g. Anton Šnajden zahvalil za zaupanje in pozval navzočne k vnetemu delu za društvo.

Domače novosti

*** Ban dr. Natlačen na severni meji.** Na svojem inspekcijskem potovanju po severnih srezih banovine je ban dr. Natlačen obiskal razne obmejne kraje. Povsod so mu priredili lep sprejem. V svoji zahvali za pozdrave je ban povsod naglašal željo, naj bi rodoljubne manifestacije, ki jih je povsod sprožil njegov obisk, dvignile narodno in državno zavest prebivalstva, zlasti tudi šolske mladine, ki naj še bolj ljubi svojo domovino in svojega mladega kralja Petra II.

*** Visoko odlikovanje Engelberta Gangla.** Iz Beograda poročajo, da je prvi namestnik sta-

rešine Sokola kraljevine Jugoslavije Engelbert Gangl odlikovan z redom jugoslovske krone I. stopnje. Sedež zveze slovskega sokolstva je iz Prage prenešen v Beograd. Zvezbo bo vodil kot starešina g. Gangl. Kakor poročajo nekateri listi, je g. Gangl podal ostavko kot prvi namestnik starešine Sokola kraljevine Jugoslavije in bo zaradi tega sklicana izredna skupščina zveze.

*** Nacionalistični občni zbor v št. Vidu nad Ljubljano.** Nedavno nedeljo je bila v št. Vidu nad Ljubljano redna letna skupščina občinske organizacije Jugoslovske nacionalne stranke ob zelo lepi udeležbi. Po poročilih predsednika, tajnika in blagajnika so bili izvoljeni gg. Ivan Pipan za predsednika, Ivan Arhar za podpredsednika, Rado Šušteršič za tajnika in Albin Koman za blagajnika. Obširno poročilo o političnih dogodkih in o gospodarskih vprašanjih je podal član banovinskega predsedstva g. Albin Koman, ki je bil za vsa svoja izvajanja deležen živahnega priznanja. Skupščina je pokazala, da se vrste pristašev Jugoslovske nacionalne stranke v št. Vidu razveseljujejo množno.

*** Naši izseljenci si pridobivajo francosko državljanstvo.** Naši izseljenci pošiljajo domov pisma, v katerih sporočajo, da je bilo lepo številu izseljencev, predvsem rudarjev letos februarja na lastne prošnje sprejetih med francoske državljane. Pravijo, da so obupali nad tem, da bi moglo kdaj priti do dogovora, po katerem bi bili naši državljani v Franciji deležni starostnega zavarovanja, kar bi jim omogočilo vsaj na starost vrnitev v domovino. Neradi so se odločili za prestop, toda dejstvo je, da bodo kot državljani Francije dobili po 15-letnem službovanju letno pokojnino 7500 frankov, v nasprotnem primeru kot nedržavljeni pa le 800 frankov, če ostanejo v Franciji, a če gredo v domovino, niti tega ne.

*** Koliko imamo državnih samoupravnih nameščencev in upokojencev.** Finančno ministrstvo je izdalo knjižico o državnih in banovinskih uslužbencih in upokojencih in o banovinskih in mestnih proračunih. Iz te knjižice povzemamo, da je bilo po proračunu za leto 1938-39, vsega 199.066 državnih uslužbencev (za 9686 manj kakor po proračunu za prejšnje leto). Tiso zmanjšanje pa je le navidezno, kajti tu niso več upoštevani delavci iz območja prometnega ministrstva, ki jih je 17.217. Če upoštevamo te, se je številčno

»Zelim vam, da bo smatral to za zadostno dokazilo.«

»Najprej pojdem h gospodu de Valtimareju. Če ga ne dobim, pojdem h gospodu višjemu državnemu tožilcu.«

Odvetnik je napisal za vsakega izmed gospodov pismo in ju dal Pepini. Zabeležil je tudi zasebni stanovanji preiskovalnega sodnika in višjega državnega tožilca de Ferrantija. Pepina se mu je zahvalila in se poslovila.

»Ne pozabite, gospod doktor,« je rekla s solzami v očeh, »kar sem vam naročila zavoljo svojega brata. Njegovo življenje je odvisno od tega. Pregovorite ga, da bo podpisal prošnjo za pomilostitev.«

»Storil bom, kar sem vam obljubil. Mislite pa tudi na to, da morate poskrbeti za dokaze, če hočete doseči uspeh.«

12

Medtem se je stemnilo in je bilo že prepozno, da bi Pepina še ta večer poiskala višjega državnega tožilca ali pa preiskovalnega sodnika. Morala je torej počakati drugega dne. Zdaj je bila že nekoliko mirnejša, saj je videla, da ima vsaj dober teden dni časa, kar ji je bilo v veliko tolažbo.

Peljala se je z Nineto, ki se je bila izjavila za pripravljeno, da se za nekaj časa čisto preseli k Longhijevim, domov v Moncalieri. Nasledno jutro je imela nekoliko vročice zaradi nenavadnega napora prejšnjega dne in Nineta jo je silila, naj ostane v postelji, da se nekoliko okrepi. Najemnikova hči, ki je bila skrbna in odločna kljub temu, da je bila nežno dekletce, je napravila v hiši spet red in je kuhala, medtem ko je eden izmed Pavletovih pomočnikov, starejši, zapeljiv možak, opravljal težja dela. Mesarijo so morali začasno seveda čisto opustiti.

šali, zakaj ste s to skrivnostjo tako dolgo odlašali in je niste razkrili preiskovalnemu sodniku že prej. Ali ste morda šele po bratovi obsodbi izvedeli, kdo je morilec?«

»Ne. Videla sem sama, kako je bila Karlota Bacčijeva umorjena.«

»Zakaj niste tega povedali že prej?«

»Nisem mogla. Upala sem do zadnjega trenutka, da se bo morilec po Pavletovi obsodbi sam javil sodišču. Mislila pa sem tudi, da bodo porotniki oprostili mojega brata. Potem bi bilo moje posredovanje nepotrebno in morilca ne bi bilo treba izročiti sodnikom.«

Odvetnik je primaknil svoj stol bliže k onemu, na katerem je sedela Pepina, jo prijel za njene drgetajoče roke in vprašal: »Zakaj pa vam je toliko na tem, da bi ostal krivec prikrit? Kaj je vaš bližnji sorodnik?«

Pepina je molčala vsa prestrašena, da je morda že preveč povedala.

Doktor Gavasetti ni hotel več siliti vanjo, temveč je nadaljeval: »Pridržite skrivnost zase, drago dete, toda preden storite odločilen korak, vam hočem dati še zadnji svet. Ko boste imenovali višjemu državnemu tožilcu ime osebe, katero smatrate za morilca Karlo-te...«

»Ne smatram, temveč vem. Ni samo domneva.«

»Dobro, dobro, a vsekakor vam bodo očitali, zakaj ste doslej dopuščali, da je bilo sodišče na napačni sledi.«

»Višji državni tožilec bo vzroke tega že razumel, ko mu bom vse povedala.«

»Potem bo, kar je najvažnejše, zahteval dokaze za resničnost vaše trditve.«

»Kakor sem vam že povedala, sem sama videla, kdo je dejanje izvršil. Tako mu bom rekla.«

stanje v resnici povečalo za 7531 uslužbencev. Nadalje smo imeli 11.920 oficirjev in vojaških uradnikov nasproti 11.581 v prejšnjem proračunskem letu. Podoficirjev in orožnikov pa je bilo v preteklem proračunskem letu 32.723 nasproti 31.503 v prejšnjem letu. Od teh je bilo 18.500 orožnikov nasproti 17.490 v prejšnjem letu. Banovinskih uslužbencev je bilo v preteklem proračunskem letu 23.487, to je za 1208 več kakor v prejšnjem letu. Na dravsko banovino jih odpade 3237; njih število se je nasproti prejšnjemu letu povečalo za 274. Državnih uslužbencev pri banski upravi je bilo v preteklem proračunskem letu 50.163; od tega 6595 pri banski upravi dravske banovine. Po stanju julija l. 1938. je bilo v naši državi 41.090 upokojujencev, ki so prejeli 809 milijonov dinarjev pokojnine in dodatkov. Vrh tega smo imeli 17.607 oseb, ki so prejemale 200 milijonov dinarjev rodbinske pokojnine, in 1209 oseb, ki so prejemale polpeti milijon dinarjev vzdrževalnin, pomoči in pokojnin v obliki narodnega priznanja. Skupaj je prejelo 59.906 oseb 1017 milijonov dinarjev pokojnin (prejšnje leto 67.214 oseb 1113 milijonov). Preko finančne direktije v Ljubljani je 9327 oseb (prejšnje leto 10.496) prejelo 155.7 milijona dinarjev pokojnin (prejšnje leto 171.7 milijona). Invalidninske (osebne in rodbinske) je julija l. 1938. prejelo 71.737 oseb (prejšnje leto 68.003 osebe). Njihovi prejemki so znašali 107.7 milijona dinarjev (prejšnje leto 103.8 milijona). Število oseb, ki prejemale invalidnino, se je torej povečalo za 3734, njihovi prejemki pa za 3.9 milijona dinarjev. V dravski banovini je prejelo 5158 oseb 9 milijonov dinarjev invalidnin.

* **Naseljevanje zagorskih Hrvatov v Slavoniji.** V nekaterih slavonskih krajih se je naselilo že precej kmetov iz Hrvatskega Zagorja in Medmurja. To so po večini bivši sezonski delavci, ki so si na tujem toliko prislužili, da si zdaj urejujejo lastne domove. So pa med njimi tudi kmečki sinovi, ki so bili doma od staršev in bratov izplačani in bodo zdaj gospodarili v Slavoniji, ker v preobljudenih domačih krajih ni mogoče kupiti zemljišč. V Slavoniji se dobi skromna kmečka domačija že za 20.000 do 30.000 din.

* **35 let splavarske službe** ima za seboj Franc Prisljan iz Rečice v Savinjski dolini. Prisljan je nastopil svojo službo na splavu, ko mu je bilo 12 let ter tako postal nasled-

nik svojega očeta, deda in praded. Največkrat pluje od Rečice do Ruglice pri Dugem selu. To pot napravi vsako leto kakih 18 krat in ima tako za sabo že blizu 600 voženj. Njegovo splavarsko službo so prekinila samo vojna leta. Franc Prisljan še nikdar ni imel kake nezgode, ker pozna v Savi vsak kamen in vsak grm na obali. Njegovi splavi imajo po 30 do 35 kubičnih metrov lesa ter predstavljajo vrednost 8000 do 10.000 din. Or Rečice do Zagreba traja vožnja dva dni, potem pa do Ruglice še kakih sedem do 10 ur. Ko les odda, se vozi nazaj z železnico.

* **Iz Medmurja in Prekmurja odhajajo delavci v Vojvodino.** Te dni se je peljalo skozi Varaždin 500 delavcev in delavk iz Murske Sobote in Lendave na sezonsko delo v Beli Manastir in Čoko v Vojvodini. Dalje se je peljala skozi Varaždin skupina medmurskih sezonskih delavcev v Vojvodino.

* **Občine se branijo siromakov.** Iz Moravč pišejo: Marca so zaprli čevljarja Rusjana Lovrenca zaradi razpečavanja 50dinarskih kovancev. Dobil jih je v Kranju, kjer je zadnje čase bival z ženo in tremi nedoletnimi otroki. Po aretaciji je mestno poglavarstvo v Kranju izgnalo družino v pristojno domovinsko občino Lukovico. Lukovski župan pa ni priznal družini domovinstva, ker se je Rusjan izselil iz občine v mladosti. Družino je napotil v občino Moravče, kjer je Rusjan bival s presledki okoli osem let. Ker jim tudi moravska občina ni priznala domovinstva, so se spet vrnili v Lukovico. Pot iz Lukovice v Moravče je lačna žena premerila zaradi domovinstva okoli desetkrat. Položaj družine je obupen. Oblastvo naj takoj poskrbi, da se reši zadeva domovinstva. S siromaki je pač treba imeti malo usmiljenja.

* **Smrtna nesreča pri podiranju smrek.** Ugledno družino posestnika Valentina Potočnika v Dolenji vasi nad Škofjo Loko je zadel huda nesreča. Te dni sta oče Valentin in njegov 20letni sin Vincenc v gozdu podirala smreke in se je Vincenc smrtno ponesrečil. Rajnki je bil priden in miren fant. Z nesrečno družino sočustvuje vsa okolica. Pogreb mladeniča na župnijsko pokopališče v Selcih se je izvršil ob udeležbi velike množice ljudi. Napredni družini Valentina Potočnika izrekamo ob tako hudi izgubi iskreno sožalje!

* **Kobila je povzročila smrt mladega hlapca.** 18letnega hlapca Vida Lanco pri posestniku Matiji Strmšniku pri Sv. Vidu pri Vuzenici je kobila s takšno silo brcnila v trebuh,

da je nesečnež obležal nezavesten. Odpravil so ga v bolnišnico, kjer je pa umrl.

* **Pod vlak je skočil.** Tone Novak iz Podvin pri Razboru je izgubil službo, kar ga je tako potrl, da je skočil pod vlak. Bil je pri priči mrtov. Za njim žalujejo mati, dve sestri in štirje bratje. Preostali naše sožalje!

* **S kozolca je padel in se ubil.** V celjsko bolnišnico so pripeljali 51letnega Žerjava Avgusta iz Slivnice pri Celju. Žerjav, ki je bil že več let ločen od žene, je raznašal kruh po Celju in okolici. Pred kratkim pa je zgubil službo. Potikal se je okrog Celja in prenočeval po kozolcih. V nedeljo je prenočil na nekem kozolcu v Medlogu, ponoči pa je padel s kozolca in si prebil lobanjo. Nezavestnega so pripeljali v celjsko bolnišnico, kjer je kmalu umrl.

* **Sam si je vzel življenje.** V ljubljanskih Mostah se je obesil štiridesetletni Srečko Oblak, sluga na finančni direktiji. Vse kaže, da je Oblak napravil samomor v duševni zmedenosti.

* **Neznani utopljenec.** Nedavno je bilo najdeno v Savi pri Hrastniku truplo neznanega utopljenca. Utopljenec je bil 160 cm visok, bolj močne postave, okroglega obraza, rjavkastih las. Na sebi je imel sive pumparice, siv telovnik in škornje iz telečjega usnja. Star je bil okrog 30 let. Imena utopljenca še niso mogli ugotoviti.

* **Požar je uničil celo domačijo.** Te dni je nenadno nastal požar pri posestniku Janezu Rožiču na Dolnji Paki pri Črnomlju. Družina je sedela pri kosilu, ko se je vžgal pred hišo voz stelje, katero je bil Rožič malo prej pripeljal iz gozda. Ker je pihal močan veter, se je ogenj zelo naglo razširil z voza na bližni listnjak, od tega pa na gospodarsko poslopje in hišo. Ko so domači opazili požar, so imeli komaj toliko časa, da so rešili iz hleva par volov in prašiče, pri čemer sta Rožič in njegova žena dobila opekline. Ni pa bilo več časa rešiti pet glav živine, ki je zgorela v hlevu. Na pomoč so prišli gasilci s Talčjega vrha in iz Črnomlja. Posrečilo se jim je, da so požar omejili. Kako je nastal požar še ni ugotovljeno.

* **Utopljenca so našli.** V nedeljo je Sava napolnila med Zidanim mostom in Radečami truplo mladega dečka. Oblastva so dognala, da gre za 13letnega Jurija Feldsteina, učenca zagorske šole. Deček je namreč utonil, ko je padel iz čolna v vodo. Njegovim svojcem sožalje!

Andrej Šolar

ROMAN IZ PREDVOJNIH DNI
PO L. THOMI PRIREDIL B. R.

Nad grobovi bogatih je rabil pravi dež blagoslovljene vode. Slišalo se je šumenje vode na venci iz umetnega cvetja; siromaki, ki so ležali bolj zadaj, so dobili komaj po nekaj kapljic. Toda bili so zadovoljni tudi s tem in drobne lučke na njihovih grobovih so hvaležno zabrele ob tem skromnem blagoslovu. Kaplan je stopal za župnikom in odgovarjal na njegove molitve.

»Requiescat in pace!«

Sobil je ustnice in gledal proti nebu; ponizno, a vendar s ponosnim zaupanjem.

Kakor bi bil hotel tistemu, ki kraljuje nad oblaki, reči, da je lahko zadovoljen s svojim stvarom, kaplanom Stenovcem.

»Requiescat in pace!«

Kaplan je spet pobesil oči na zemeljske reči in iznenada je njegov pogled na nečem obvisel.

Sklonil se je k župniku in mu nekaj šepnil.

Gospod župnik je potem dvignil glavo in pogledal čez pokopališki zid. In zapazil je nekaj, kar je bilo vzrok, da je zardel kakor rak. Obstal je sredi svojih molitev in vsi, ki so stali okoli njega, so se stisnili proti njemu in pogledali tja, kamor je uhal njegov pogled.

Na gomili, pod katero je ležal nekrščen otrok, je stal surovo obdelan križ in na njem je visel venček.

Župnik ni verjel, da bi bil mogel biti to čudež, in v tem oziru je imel prav.

Kajti križ je napravil prav na hitro Šolarjev hlapec in kmetica ga je zvečer pred vernimi dušami skrivaj prinesla na pokopališče.

Nihče ni vedel tega. Šolarica je nesla križ pod predpasnikom in je prišla po ovinkih na pokopališče.

Tisti dan, ko se vsi ljudje spominjajo svojih mrtvih, se je tudi ona spomnila svojega otroka, ki ga je nosila pod srcem, pa ga je komaj videla. Bil je meso njenega mesa, čeprav je ležal stran od vernih kristjanov, in mislila si je, da mu mora napraviti majhen spominček.

Izbrala si je za spomin križ in pri tem ni pomislila, da je s svojo nespamétjo užalila ljubelega boga. Zgodilo se ji je kakor kralju Oziji, o katerem je zapisano, da je hotel pred gospodarjem zažigati kadilo.

Duhovni so se zaradi tega ujezili in rekli: »To ni tvoja služba, Ozija, ampak služba duhovnikov, ki so za to službo posvečeni. Pusti to, ker ti tega bog ne bo štel v zaslužje.«

Tudi župnik Hrastovec se je ujezil, ko je videl, kako je nekdo posegel v njegov delokrog.

Odhitel je naglih korakov stran in kaplan mu je sledil. Ko sta skoraj tekla proti malemu grobu, da sta jima koretlja frfotala v vetru, sta bila res kakor užaljeni duhovni, ki so pred davnimi časi vrgli kralja Ozijo iz templja. Okoli zida sta zavila na neblagoslovljeni del pokopališča.

Hrastovec je zagrabil križ, ga izpulil iz groba, prelomil na kolenu in kosce zagnal stran.

Množica je gledala ta prizor in molčala.

Zenskam je bilo hudo pri srcu. Križale so se in gledale proti Solarici, ki si ni vedela pomagati, in je samo krčevito ihtela. Nekaterim faranom se je zdelo župnikovo ravnanje gnusno, pa so molčali.

Ko je bil Hrastovec spet na blagoslovljenem pokopališču, je snel baret in rekel:

Dragi verniki! Zaradi tistih, ki so v gospodu umrli in ki počivajo tu pod znamenjem križa, sem moral odstraniti pogrešni posnetek tega svetega znamenja in blagoslovljene zemlje. Človeka boli, če mora opraviti takšno dolžnost, toda to je potrebno. Amen!«

Šolarja ni bilo med drugimi farani, ko je župnik odstranil križ z otrokovega groba, žena mu pa ni ničesar povedala. Toda ženskam se da vsaka skrivnost brati z obraza. Ničesar ne kažejo očitneje kakor to, kar bi rade skrile. Ko je Šolarica stopila v domačo izbo in zagledala moža na klopi za pečjo, se je zdrznila, se vrnila v vežo in začela nekaj čebljati s hčerjo. Potem sta obe zbežali v kuhinjo. Šolar je šel za njima.

»Kaj pa je spet?« je vprašal.

»Nič. Kaj pa naj bo?«

»Zakaj si pa tako odskočila od vrat?«

»Jaz?«

»Da. Ali je bilo spet kaj v cerkvi?«

Šolarica je postala pohlevna in je jecljaje vse povedala. Toda njen strah je bil odveč.

Šolar jo je mirno poslušal in je nazadnje rekel: »Kaj pa delaš take reči na svojo pest?«

»Saj nisem nič hudega mislila...«

»Da, nič nisi mislila.«

»Tak križček pa vendar nikomur ne mo-

* **Zavržena v bolnišnici je na poti domov umrla.** Blizu Zadovinka pri Krškem so našli 81letno kmečko vdovo Marijo Baznikovo iz Gornje Pirošice mrtvo. Baznikova je že dolgo bolehal in je zato šla v bolnišnico v Krškem. Ta pa je vedno prenapolnjena in sirote niso mogli sprejeti. Starka se je vrnila domov in med potjo umrla. Njena žalostna smrt dokazuje, kako je razširjen je krške bolnišnice nujno potrebno.

* **Zaradi nesrečne ljubezni je skočil pod vlak na Vidmu pri Krškem** 28letni mesarski pomočnik Alojzij Kravanja, doma iz Bovca pri Gorici. Služboval je v Kostanjevici. Bil je marljiv, delaven in miren fant. Blag mu spomin!

* **Pajdaš razbojnika Čaruge je dočkal svobodo.** Med kaznjenci, ki so bili pred odsulžitvijo dolgoletne robije odpuščeni iz kaznilnice v Zenici, je tudi Franjo Turkovič, član nekdanje velike tolpe razbojnika Čaruge. Obsojen je bil na 20 let. Ko so mu naznanili, da mu je tri leta prej zasijala svoboda, je od presenečenja padel v nezavest.

* **Vlom ob belem dnevu.** Ko je nedavno zjutraj stari posestnik Franc Knaus v Slovenski vasi pri Kočevju vstal ter se odpravil v hlev, je v času njegove odsotnosti prišel v hišo tat. Stara Knausovka, ki se je mudila v kuhinji, je zaslišala v izbi ropotanje. Hitela je pogledat, a tat je navalil nanjo. Pograbil je omaro, ter jo zvrnil na starko, da se je uboga ženica zrušila na tla. Pri tem napadu je starica bila lažje poškodovana. Tat si je z eno roko zakrival obraz, da bi ga ne prepoznala. Ko je tat zapustil hišo, je na križanje gospodinje v sobo pritekel njen mož. Oba sta kmalu zatem ugotovila, da jima je neznanec ukradel ves prihranek, ki sta ga imela spravljene v omari. Orožniki so aretirali več osumljencev.

* **Huda kazen za grdobijo.** Pred celjskimi sodniki je bil obsojen na tri leta robije 27letni delavec Franc Kajtnar z Lave pri Celju, ker se je spozabil nad nekim mladim dekletom iz St. Pavla pri Preboldu.

* **Zrtev podivjanosti.** Nedavno so pokopali v Škalah 36letnega Franca Silovška, najstarejšega sina škalskega posestnika Silovška. Fant je dobil smrtonosne poškodbe na velikonočni ponedeljek v Št. Bricu od pijanih fantov, ki so ga iz neznanega vzroka napadli. Pokojni je bil priden delavec. Orožniki so že prijeli podivjance, ki so krivi Silovškove smrti.

* **Uboj posestnika Štalcerja pred sodiščem.**

V gostilni Ivana Kumpa v Koprivniku je bila januarja večja družba, med njo tudi 49letni Karel Kump, 19letni Karel Medic, oba iz Hriba pri Koprivniku, in posestnik Rudolf Štalcer, ki je kmalu začel nadlegovati goste. Kump in Medic se nista za njegovo izzivanje dosti zmenila. Ko sta zapustila gostilno, je kmalu za njima šel tudi Štalcer in ju spet začel zmerjati. Kump se vso pot ni zmenil za Štalcerjevo izzivanje, naposled se je pa skrtil za neko hišo, da bi šel Štalcer mimo. Misleč, da se je ta že odstranil, je nadaljeval pot po banovinski cesti proti svojemu domu, a nenadno je spet slišal za seboj Štalcerja, ki ga je zmerjal z raznimi psovskami. Kump je stopil k Štalcerju in ga vprašal, zakaj ga žali, a namesto odgovora ga je Štalcer udaril s pestjo po čeljustih. Nastal je pretep. V prerivanju je Kump potisnil Štalcerja do Medicove hiše. Štalcer je večkrat poklical svojo taščo Jožefo, namesto nje pa se je pojavil Karel Medic, ki je prišel iz hiše s polenom v roki in najprej oplazil dvakrat po hrbtu Kumpa misleč, da je to Štalcer. Ko pa je opazil, da se je zmotil, je še enkrat dvignil poleno in udaril Štalcerja po glavi. Tudi Kump je nato večkrat udaril ležečega Štalcerja s pestjo po obrazu. Nato je Medic Štalcerja zavelkel izpred hiše na Rožičev vrt. Medic in Kump sta začela potem znova divje udrihati po Štalcerju, da je obležal mrtev. Zaradi tega zločina sta se Kump in Medic zagovarjala pred sodiščem v Novem mestu. Trdila sta, da sta ravnala v silobranu, česar pa sodišče ni upoštevalo, in je obsodilo Kumpa na osem let, Medica pa na pet let robije.

* **Uboj v Št. Andražu.** Pred senatom v Celju je bila razprava proti Josipu Kuharju, posestnikovemu sinu iz Št. Andraža pri Velenju, ki je bil obtožen, da je z nožem zabolal Franca Zajca in mu prizadejal poškodbe, za katerimi je Franc Zajc umrl. Razen tega da je s stolom udaril po glavi Franca Satlerja in ga poškodoval nad levim ušesom do očesa. Kuhar se je zagovarjal, da mu je Zajc grozil ter da ga je zjutraj, ko so odhajali iz gostilne, v temi napadel s kolom in ga podrl na tla. Zaradi tega da se je obtoženec prestrašil in ne ve, kdaj je zabolal Zajca. Satlerja pa da je udaril v strahu, ker sta se pripravala in mu je Satler grozil. Branilec dr. Ernest Kalan je izvajal, da je Kuhar ravnal nasproti Zajcu v silobranu in da je ta silobran le zaradi razdraženosti in strahu prekoračil. Sodišče je razsodilo, da je Ku-

har res le prekoračil silobran, in ga obsodilo na štiri mesece in 15 dni zaporu.

* **Pri aretaciji se je zastrupil.** V neki gostilni v Konjicah so orožniki aretirali dva sumljiva moška. Ze dalje časa sta namreč po Konjicah in konjiški okolici prodajala cigarete, tobak in druge malenkosti. Bila sta to 35letni Fajer Marjan in 35letni Maček. Pri aretaciji pa je Fajer Marjan zaužil neki strup in se onesvestil. Orožniki so takoj poklicali reševalni avtomobil, ki je odpeljal Fajerja v celjsko bolnišnico, kjer je umrl. Mačka je orožništvo pridržalo v preiskovalnem zaporu, ker je očitno, da sta prodajala ukradeno blago.

* **V prepiru ga je ustrelil.** Nedavno se je spril 32letni dninar Ignac Jesih iz Poredja pri Humu ob Sotli s posestnikom Maksom Ivčičem iz Zaloga pri Humu. V razburjenosti je pograbil Ivčič samokres in dvakrat ustrelil v Jesiha. Poškodovanca so prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer je umrl.

* **Uboj v gostilni.** Pred novomeškimi sodniki sta se zagovarjala 49letni Karel Kump in šele 19letni Karel Medic, s Hriba pri Koprivniku zaradi uboja posestnika Rudolfa Štalcerja. Kump je bil obsojen na osem, Medic pa na pet let robije. Zagovornika sta prijavila priziv.

* **Vlomilec pod tujim imenom.** Mali kazenski senat v Mariboru je obsodil 38letnega cigana Alojzija Helda, ki je nemški državljan, na leto dni in osem mesecev robije, ker je vlomil v stanovanje Ane Valenčičeve v Ptuj. Pri aretaciji se je izdajal za Marka Krebsa ter zatrjeval, da je naš državljan.

* **Vlomilski obisk pri Bat' i na Vrhnikih.** Nedavno so neznanci vdrli v Bat'ovo prodajalno na Vrhnikih in odnesli več parov moških in ženskih čevljev, precejšnjo količino moških nogavic, več telečjih kož in nekaj drugih predmetov.

* **Pri obnovi sodne razprave oproščen.** Okrožno sodišče v Celju je že l. 1935. obsodilo 25letnega posestnikovega sina Martina Brezovnika iz Šmartnega ob Dreti zaradi umora ljubice na dosmrtno ječo in trajno izgubo častnih pravic. Zdaj pa so se dognale okolnosti, na podlagi katerih je sodišče odredilo obnovo razprave, na kateri se je pokazalo, da proti Brezovniku ni dokazov. Obsodba se je zavoljo tega v celoti razveljavila in je bil Brezovnik oproščen. Brezovnik je sedel že štiri leta.

* **Obsodba zaradi uboja.** Mali kazenski senat v Mariboru je obsodil brata Alojzija in

re biti napoti. Pa je bila takšna reč zaradi njega.«

»Saj poznaš župnika!«

»Nazadnje boš še rekel, da se mi je čisto prav zgodilo. Saj otrok vendar ni pes!«

»Povej to župniku! Dokler boš tako silila za njim in mu dajala povoda, da se bo nad teboj znašal, bo zmerom takšen. Pusti ga v miru!«

Šolar se je obrnil in šel.

Ni bil pa tako miren, kakor se je delal, toda pred ženo svoje jeze ni maral pokazati.

Če bi bil takrat poleg, ko je župnik hodil po grobu, bi bil morda možaka zagrabil, in če bi bil to storil, se ne bi bilo končalo tako, kakor je treba. In potem bi bil sam nesrečen, morda za vse življenje.

»Pusti me zdaj!« je še rekel ženi od daleč.

Nekaj dni po vernih dušah so se zbrali učitelji vsega okoliša na Beli. Bila je že njihova stara navada, da so se sestali vsak mesec in se pomenili o svojih strokovnih in zasebnih vprašanjih.

To pot je bil njihov sestanek precej živahen in gospod Pretnar je moral o marsičem premišljati, ko se je vračal drugo jutro po stezah na Dobrovo.

»Kako naj se zadržijo učitelji pri občinskih volitvah?«

O tem vprašanju je govoril učitelj iz Šmarja. Možak je bil človek, ki mu je bilo vse račun in formular. Pri njem je šlo vse po vrsti: prvič, drugič in tretjič. In pod te številke je razpredelil tudi svoje misli. Kaj se je dalo sploh o učiteljih in volitvah po-

vedati? Prav malo ali pa sploh nič. Kdor se hoče spuščati v političen boj, mora biti neodvisen, to pa učitelji niso. Proti duhovščini se ne smejo boriti. Prvič, drugič in tretjič, ker so učitelji tudi šolski nadzorniki. Kmetje naj se za svoje pravice kar sami bore. Kdo tudi ve, ali bodo zmagali? Tega ne more nihče v naprej povedati...

Gospod Pretnar je obstal in si otrebil s čevljev mokro prst, ki se mu je nabrala med podplatom in peto. Kako sivo in zapuščeno je bilo zdaj vse! Križ sredi polja je bil kakor nagrobnik. Bukvi, ki sta stali poleg njega, sta bili že skoraj goli. Poslednji uveli listi so padali na križanega.

»Tu je bilo,« je pomislil Pretnar. »Tu je pel, ko je bilo lepo dekle poleg!«

In kaj mu je zdaj povedal učitelj z Bele? Teolog Markič prihaja pogosto v hišo trgovca Bizjaka in igra z gospodično. In gospodična je vsa navdušena pisala učiteljevi ženi o gospodu Markiču in njegovem tenorju, in gospod Markič je tudi pisal njemu, gospodu Pretnarju. Tudi on je bil ves navdušen nad Bizjakovimi. Ali je mar to kaj hudega? Mladi ljudje in veselje nad glasbo in petjem. Saj je Markič pravi umetnik, prav zares.

Toda učitelj z Bele je tudi rekel, da gospod teolog ni prav neumen, kajti trgovec Bizjak s svojima hišama in trgovino ne bi bila napačen tast. Kako pa bi se to ujemale s Silvestrovim značajem in bodočim poklicem, ki si ga je bil izbral? Da bi svoj poklic obesil na klin? Če bo kaj takega poskusil, mu bo stric takoj vzal podporo...

Pretnar je spet obstal. Poiskal je boljše pot, ker je bila steza preveč razmočena.

»Da, da, mladina,« je rekel. »Kar tako živi in na nič ne misli.«

Okoli njega je šumel veter skozi listje in zdajci je skočil čez cesto zajec.

Potem je zagledal Šolarja, ki je vozil gnoj na njivo. Poznal ga je in ni hotel iti kar brez besede mimo njega.

»Dober dan, Šolar!«

»O, vi ste, gospod učitelj! Ali ste bili na Beli?«

»Da. Precej dolgo je trajalo, pa sem kar čez noč ostal tam.«

Pretnar je stopil bliže in pomolil Šolarju roko.

»Bolje je, da mi ne daste roke, gospod učitelj,« je odvrnil kmet in se posmejalo.

»Pri delu nimamo zmerom vode pri roki.«

Pokazal je z glavo na voz gnoja.

»Tudi tako velja,« je odvrnil Pretnar.

»Zmerom pa tudi delate!«

»Moram.«

»Seveda, kdor hoče pri plugu obogateti, se mora sam prijeti del. Delo ima grenko korenino, pa sladek sad.«

Šolar se je nasmejalo.

»Zmerom pa znate postreči s pregovorom, gospod učitelj.«

»V pregovorih je zmerom velika učenost, Šolar. No, saj ni potrebno, da bi vam še kakšnega povedal. Ni gospodarja, ki bi imel doma lepši red kakor vi.«

»Pa so ljudje, ki javno govore drugače.«

»Razumem vas. Nekaj vam bom rekel: če človek ne more povedati tega, kar bi rad, še

Franca Matjašiča, ker sta v Botkovcih usmrtila posestnika Alojza Lajha, Alojzij je bil obsojen na tri leta, njegov brat Franc pa na dve leti strogega zapora in oba tudi na izgubo častnih pravic za dobo dveh let.

* Pot do blagostanja, sreče in neodvisnosti Vam pokaže Hranilna posojilnica »Moj Dom«, Ljubljana, Dvořakova 8. Prospekti brezplačno.

Popotnikova torba Poljansko pismo

Poljane, v maju.

Na sv. Marka dan je minilo 50 let, odkar je umrl na Nemškem, kjer je bil profesor, naš priljubljeni rojak, slavni slikar Janez Šubic. V poljanski cerkvi je njegova spominska plošča. Četudi je Šubic dolga leta živel v tujini, ni svojega rojstnega kraja in naroda nikjer zatajil. Zadnjikrat je bil doma poleti 1888. Silno težko se je takrat poslavljajal od doma. Rekel je, da se prihodnje leto spet vrne, a ni prišel več.

V nedeljo 7. maja bodo igrali v Sokolskem domu igro našega znanega in priljubljenega pisatelja Meška »Mati«. Vabimo vse Sokolu naklonjeno občinstvo. Pokažimo, da je sokolska misel med nami neomajna. Začetek predstave bo ob pol 15. uri. Dne 18. maja napravi naš Sokol pešizlet na Prevalje za Javorjem, kjer se strne s Sokolstvom iz Selške doline in škofjeloškega okraja občine.

Iz Prekmurja

Iz Prekmurja odhajajo. Do konca preteklega tedna je šlo iz Prekmurja na sezonsko delo že 4000 sezonskih delavcev. Po večini so šli v Nemčijo. Pripravlja se tudi skupina za Francijo.

KAJ JE VIDELA

Stražnik: »Ali ste si zapomnili številko avtomobila, ki vas je podrl?«

Mlada žena: »Ne, pač pa sem videla, da je šofirala ženska, ki je imela na sebi dragocen kožuh, ogrlico in črn turban z rdečim peresom.«

ni rečeno, da je istih misli kakor tisti, ki lahko javno govore.«

»In kako je potem, da lahko hudobnost tako bohotno cvete? In da ima vsakdo z drugo žlico odmerjene pravice.«

»Kako mislite to?«

»Hm, zakaj je mogoče, da sme kdo vse reči in se vse upati, drugi pa nič?«

Pretnar je prišel v zadrego.

V sivih očeh, ki so ga tako odkrito gledale, je bral nekaj kakor očitjanje. Toda bil je eden tistih, ki iz strahu molče, kjer bi morali govoriti.

»Da, Šolar, kaj hočete?« je odvrnil. »Če bi bil jaz prost in če bi imel kmetijo kakor vi...«

»Saj nisem mislil vas, gospod učitelj. Drugim je bilo namenjeno.«

Pretnar je vrtal z dežnikovo konico luknje v tla in gledal zamišljen predse.

»Šolar,« je iznenada rekel, »že zadnjič sem hotel govoriti z vami, ko se je zgodilo tisto na pokopališču. Lahko mi verjamete, da tega nisem odobral.«

»Rad vam verjamem.«

Pretnar je kmeta začudeno pogledal. Ta pa je že začel razsipavati kadeči se gnoj okoli sebe.

»Kako mislite to, Šolar?«

»Kako to mislim. No, vam bom pa povedal, če hočete.«

Šolar se je oprl ob vile in se razkoračil.

»Nič več ne maram imeti opravka s cerkvijo in z vero.«

»No, no!«

»Ne, res ne. Ne govorim kar tako. Lahko mi verjamete.«

Ženski vestnik Otroci in otroška nerednost

Matere se pogosto pritožujejo, da so njihovi otroci neredni. Ko se naigravo, puste vse svoje reči na mestu, šolske knjige pusti ležati vsepovsod in obleko imajo razmetano. Matere zavoljo tega skrbi, kako bo z otroci v poznejšem življenju, če že sedaj ne kažejo veselja do reda.

Toda tako nevaren nered otrok vendarle ni. Ne smemo pozabiti, da zlasti manjšim otrokom pogosto manjka potrebne spoznavnosti. Otrok pač še ni dovolj pameten. Ljubi izpremembo in le prekmalu mu postane vsaka reč dolgočasna. Razen tega je dosti uobnojšje pustiti vse v zmešnjavi, posebno tedaj, če mati ali kakšna druga odrasla oseba potem vse lepo pospravi. Starši morajo zato s potrebno strogostjo paziti na to, da pride vse v red, preden začne otrok nekaj novega.

Včasih izvira pomanjkanje čuta za red pri otrocih tudi iz tega, ker gospodinjstvo samo ni v redu. K veselju do dela je tudi potrebno, da ima otrok svojo lastno omarico, kjer hrani svoje reči. Če se da ta omarica morda celo zakleniti, tedaj se nam ne bo pritoževati nad otroškim neredom.

Naposled ne smemo pozabiti, da v poznejšem življenju ni vsak otrok nereden, kakor je v mladih letih. Neredni smo bili tudi mi v teh letih, toda življenje nam je dajalo potem nauke in smo se kmalu naučili ceniti red. Otroška nerednost ni izjemen pojav ali nedostatek v značaju. Prenehala bo, ko otrok doma, zakaj je red potreben in koristen.

Kako ravnaš z vrtno trobentico

To je v prvem pomladnem času med najbolj priljubljenimi sobnimi cveticami. Jih je več vrst, ker se razlikujejo po obliki, barvi in velikosti, navadno pa so rdeče in bele barve.

Trobenticam najbolj ugaja prst, ki je sestavljena iz štirih delov krtinske prsti, treh delov črne gozdne prsti, treh delov kravjeka, enega dela mivke in enega dela stolčene-

»Vem, da se vam je zgodila krivica, Šolar. Toda kar tako ne smete napraviti konca. Tako na hitro.«

»Ne hitro? Mislim, da sem dovolj dolgo potrpel.«

»No, zaradi takšnih malenkosti...«

»Ne, ne samo zaradi tega, gospod učitelj. Saj smo mi res neumni kmetje in se nismo ničesar učili. Toda človek marsikaj vidi in sliši. In to mi je bilo dovolj.«

»Šolar, saj so tudi duhovniki, ki niso takšni.«

»Je že mogoče. Jaz jim ne maram kratiti dobrega imena. Poštenih ljudi je v vsakem poklicu precej.«

»Vi pa mislite, da so vsi slabi, če vam vaš nagaja.«

»Čisto drugače gledam na to, gospod učitelj. Da, dobro vem, da je vse zakrivila hudobnost našega župnika, ne pa vseh župnikov. Drugi niso krivi.«

»Da, tako je.«

»Res! Toda še nekaj drugega je. Da vera temu ne ugovarja. Temu, kar počenja naš župnik.«

»Poslušajte me, Šolar...«

»Vem, kaj mi mislite reči. Toda čemu naj bi bila razlika med ljudmi, če jih utegnejo krstiti ali ne? In čemu na grobu otroka, ki ni sam prav nič kriv, da ni bil krščen, ne sme stati križ? Tega ne razumem, ker sem pač samo neumen kmet...«

»Nihče ne verjame, da bi bili neumni?«

»Kaj tista leta šole, ko še človek ne ve, da živi. Vi ste se učili dosti več. Pa tudi vi menda niste nikjer brali, da bi vera kaj ta-

ga oglja. Taka prst je dobra tudi za sorodne sobne rastline.

Kadar odcveto, je treba trobentice presaditi. Razmnožujemo jih pa s semenom. Imajo obilo lepega cvetja, če imajo dovolj zraka in svetlobe in pa ne preveč toplote. Zato je boljše, da jih imaš v nezakurjenih prostorih.

Za kuhinjo

Riževe klobasice. Majhno glavico ohrovt očisti, operi in drobno sesekljaj. V kozi se grej žlico masti ali sirovega masla, stresi na mast sesekljani ohrovt, osoli, malo popopraj, prilij žlico ali dve vode in duši četrto ure. Nato prideni eno skodelico opranega riža, prilij še malo vode in duši dalje, da postane riž mehak. Če imaš, sesekljaj košček kuhane ali pečenega mesa, ga primešaj k rižu in odstavi, da se malo shladi. Nato primešaj eno jajce, napravi primerno dolge in debele klobasice, jih povaljaj v drobtinah in na vroči masti ocvri. Klobasice lahko pripraviš med kuhanjem kosila in jih zvečer za večerjo ocvreš. Zraven daš še berivko.

Dušena redkvica. Redkvico operi, ostrgaj in zreži na tenke listke. V kozi razbeli mast, prideni redkvico, premešaj in prilij malo vode ter pokrito duši. Ko je že napol mehka, posuj malo moke po redkvici in ko se ta malo poduši, osoli, dodaj ščepl sladkorja in prilij še malo vode, ter duši do mehkega. Daš kot prikuho na mizo.

Vložek za govejo juho. V skodelici stepi dve jajci, dodaj dve žlici mrzlega mleka in malo soli. Skodelico postavi v vročo vodo in pusti toliko časa, da se strdi. Voda naj počasi malo vre. Ko so se jajca strdila, izreži z žlico drobne žličnike, jih deni v skledo, čez pa nalij precejeno govejo juho in daj hitro na mizo. Če imaš, dodaj v juho še nekaj žlic kuhanega graha, kar juho še izboljša.

Dušena špinača. Špinačo operi, očisti, potrgaj peclje in malo zreži. Deni jo v kozo, prilij malo vode, osoli in dodaj žlico olja. Kozo pokrij in pristavi. Duši naj se počasi tri četrti ure. Med dušenjem stlači dva stroka česna in ga primešaj k špinači. Tako pripravljeno špinačo lahko daš bolniku kakor tudi otrokom, ker je zelo zdrava.

Kislo zelje z rižem. Kislo zelje pristavi v malo vode (če je zelo kislo, ga prej operi) in naj se počasi duši. Ko je že skoro mehko, dodaj dve pesti opranega riža in dve žlici olja, malo osoli in po potrebi prilij še malo vode ter naj se počasi duši, da se tudi riž zmehča. Daš kot prikuho z govejim mesom

kega prepovedala. In da so na svetu sami svetniki in sami zločinci.«

»Pri vsaki veri je tako, ne samo pri naši, Šolar. Vsaka vera ima svoje reči, ki niso prijetne in ki se ne zde vsakomur prav. In k svoji veri se mora vsakdo priznavati.«

»Je že prav! Da se vidi, kakšne barve je kdo. Kaj ne? To je glavno. Kar pa človek drugače dela, pa naj bo še tako podlo, za to se pa nihče ne zmeni. Samo da se človek priznava...«

»Nad tem morajo soditi drugi.«

»Jaz pa vidim povsod, da sodijo samo duhovni. Delajo se, kakor bi bili oni sami bog, kakor bi samo oni gospodovali nad svetom. Vsak križec jim je na poti, vsak kriv pogled jim je greh.«

»Zmerom govorite o tem in zmerom mislite to. Toda to vaše mnenje mora obsoditi vsakdo, kdor je resnično veren.«

»Tako? Mislim bi, da morajo biti najbolj verni duhovniki. In če je kdo izjema, zakaj se pa drugi ne upro? Se pomagajo mu!«

»Žal ni vse tako, kakor bi moralo biti. Toda vere človek ne sme izgubiti.«

»Mislite?«

»Ne, prepričan sem.«

»Kakor kdo gleda, gospod učitelj! Če hoče človek dobro gledati, vidi marsikaj. Da ima hudoben človek navadno največ sreče, dober pa smolo. Potem pa pravijo, da sega v božje sklepe... Da je bog tako odločil. Zaradi mene... Toda če kakšen duhoven izrablja vero kot sredstvo za svojo hudobnost — tega ne bi smelo biti, gospod učitelj. Drugače bodo nazadnje vsi ljudje izgubili glavo in — vero.« (Dalje prihodnjič)

na mizo. Tako pripravljeno zelje lahko daš tudi bolniku.

Solata z graham. Pol kile solate (štrucarco) očisti, operi in malo razreži. Pristavi jo v krop in naj četrt ure vre. Skuhaj tudi pol litra graha. V koki napravi svetlo prežganje. Na prežganje stresi ocejeno solato in zalij s kuhanim graham. Če je grahove vode premalo, prilij še malo vode ali juhe. Vse skupaj doli in malo osladkaj ter naj vre še četrt ure. Daš kot prikuho na mizo.

Figov kómpot. Dva venci suhih fig operi ter jih skuha v sladki vodi. Vro naj približno pet do deset minut. Ta kómpot zelo pospešuje prebavo in je zato zelo priporočljiv za otroke kakor bolnike. Če dodaš kómpotu še nekaj češpelj (suhih), ga izboljšaš.

Zdrobovi cmoki. 10 dek sirovega masla mešaj, da se speni in narase. Primešaj tri jajca in 22 dek pšeničnega zdroba in malo soli. Ko se zdrob napoji, oblikuj drobne cmoke in zakuha v slan krop. Vro naj 10 minut. Kuhane previdno poberi iz kroga in zabeli z drobtinami, katere prepraži na sirovem maslu ali masti. Daš s solato na mizo ali s kuhanimi češpljami.

Cmoki za v juho. Mešaj, da narase, štiri deke sirovega masla in eno jajce. Dodaj pičlo osminko litra mrzlega mleka, osem dek drobtin, malo soli, malo naribanega muškatanega oreha in žlico moke. Vse skupaj dobro zmešaj in z žlico zakuha v vro juho drobne cmčke. Vro naj četrt ure.

Praktični nasveti

Da se kruh tako hitro ne posuši, ga imej na hladnem prostoru in vedno dobro v čisti krpi zavitega. Kruh, ko ga vzameš iz peči, dobro pokrij. Ne izpostavlja ga hladu ali

prepihu. Čim počasneje se kruh ohladi, toliko bolj rahel ostane in tudi dalj časa svež.

Meso ostane dalje časa nepokvarjeno, če ga pohapamo s kisom. S tem se tudi zmešča. Pred uporabo je treba potem meso dobro izprati, posebno za juho, sicer dobi juha kisel okus. Za zrezke pa malo kislasti okus ne škoduje. Kis meso zmešča, ker se vsa vlakna razrahljajo.

Če hočemo kvas shraniti za nekaj dni, ga zavijemo v čist bel papir, položimo na krožnik, postavimo na hladno, čez pa pokrijemo s kozarcem. Tako ostane kvas tudi osem dni dober.

Da se mleko ne sesiri, dodamo sladkorja v mleko in skupaj zavremo. Na en liter mleka damo eno žlico sladkorja.

Da se riž ne razkuha in ostanejo zrna cela, ga ne smemo mešati z žlico, temveč kozo z rižem le večkrat potresemo, po vrhu pa previdno premešamo z vilicami. Tudi če zakuhaš riž v juho, ga ne mešaj, ker se ves razčehani.

V posodo, v kateri se je pripalila jed, posebno polenta, nalijemo vode, pridamo malo soče ali bukovega pepela in odkuhamo. Nikakor pa ni pravilno pripaleno jed strgati z nožem, ker se pokvari sklenina.

Da sirovo maslo ostane dalje časa dobro, ga denemo v skodelico, dobro potlačimo, da ostane pod robom še za prst prostora. Skledico poveznimo na krožnik, okoli pa nalijemo mrzle vode. Vodo moramo večkrat zmenjati. Sploh ostane maslo dalje časa dobro, če je v temi.

Da nam seklanje ne vzame preveč časa, kar je zelo zamudno, zato zmelji na strojčku špinačo, kolerabice, ohrovt in podobno. S tem si prihraniš precej časa.

S topovi so obstreljevali pobeglega kaznjenca

Nedavno je v kaznilnici v Chennenyju v Zedinjenih državah ubil kaznjenc Durand dva jetniška paznika in pobegnil v gore blizu mesta Codyja. Zločinec je medtem uropal neko farmo, kjer je dobil orožje in živila. Razume se, da so oblastva priredila nanj pogon, toda zlikovec je bil za skalami visokega gorovja varno skrit.

Iz svojega varnega zavetišča je vrsto dni zadrževal sto preganjalcev. Dva je ustrelil, več pa ranil. Naposled je nastopila proti njemu četa narodne garde, ki je bombardirala njegovo skrivališče kar s topovi. Ko so vojaki zavzeli njegovo trdnjavo, so opazili, da

jim je zločinec ušel. Ponoči jo je bil popihal čez strmo skalo.

Ta čas, ko so vojaki še pregledovali njegovo skrivališče, je na cesti že napadel nekega avtomobilista in ga prisilil, da ga je odpeljal v Powel, kjer je pri belem dnevu vdrl v banko in prisilil blagajnika, da je šel pred njim in kril s svojim telesom zločinčevu umikanje. Pred banko so se pa že zbrali ljudje in začeli streljati proti zločincu. Blagajnik je bil ubit, Durand pa samo ranjen. Posrečilo se mu je skriti se v bančno poslopje. Ko je tam spoznal, da se ne bo mogel rešiti, si je pognal kroglo v glavo.

Gosti lasje kažejo na telesno krepkejšega človeka

Neki ameriški časopis piše, da se večini ljudi, ki imajo lase s 50. leti, ni treba bati, da bi dobili plešo. Indijanci pleše ne poznajo. Plešavost je navadno znak bolj slabega zdravja. Na eno plešasto žensko pride približno 50 do 100 plešastih moških. Na Vzvodu je plešasta glava v visokih časteh. V mnogih kaznilnicah so ugotovili, da imajo zločinci večje nagnjenje k plešavosti kakor pošteni ljudje. V umobolnicah ni nič več in

nič manj plešastih ljudi kakor v drugih zavodih.

Ljudje izgubljajo lase najbolj na temenu, ker je tam najpočasnejši obtok krvi. Redko jim izpadejo lasje okrog ušes in na vratu, ker je tam krvni obtok živahen. Ljudje z gostimi lasmi so telesno krepkejši od plešastih. Take ugotovitve je zbral ameriški časopis in trdi, da so zanesljive.

merno slano vodo, ki se priporoča v zadnjih časih tudi za gašenje manjših hišnih požarov. Gašenje so preizkusili pri požaru v mladem gozdu. Ko je bil ogenj v polnem razmahu, so nanj brizgali slano vodo. Voda je na vročini kmalu izhlapela, sol pa je ostala na vejah in listih in je preprečila gorenje. Poizkusi so uspeli nad vse pričakovanje.

× Svetovno vojno je zamudil. V London se je vrnil lovec na divje zveri Artur Denham, ki je preživel vrsto let v Srednji Afriki, kjer je lovil zveri za evropske živalske vrtove. V Afriki se mu je posrečilo to, kar se je posrečilo le malokomu na svetu. Zamudil

je namreč svetovno vojno. V juliju l. 1914. je šel Denham na odročne kraje v Srednji Afriki in živel je dobra štiri leta med domačini. Ko se je Denham vrnil med bele ljudi, so mu povedali, da je svetovna vojna že končana. Začuden Denham jim je pa rekel, da sploh ni vedel, da je bila vojna.

× Solnčni steber nad Berlinom. Berlin z okolico je te dni videl nenavden in redek naravni pojav: solnčni steber. Kmalu po solnčnem zahodu se je nizko na zahodnem obzorju prikazal svetel steber. Bilo je videti, kakor bi odnekod odsevali v nebo žarki žarometa. Solnčni steber nastane nekako tako kakor ledene rože na oknih. Pri mirnem in toplen vremenu, ki v letošnji pomladi prehaja že skoro v vročino, se v spodnjih zračnih plasteh delajo vodeni hlapi, ki se potem v obliki pare dvigajo v višje zračne plasti. Večkrat ta para doseže višino nekaj kilometrov, kjer zmrzne in nastanejo lepi, zelo majhni ledeni kristali. Žarki solca, ki je že zašlo za obzorje, zadenejo ob nje, kar da poseben odsev.

× Pokopališče slonov v Kongu. Kadar sloni v Afriki začutijo, da jim pešajo moči, se umaknejo daleč v pragozdove, kjer v samoti čakajo konca. Zato je tako težko dobiti mrtvega slona. Belgijski listi poročajo, da so v belgijskem Kongu v samotnih močvirjih pragozda našli nedavno celo goro okostij slonov.

× Po nedolžnem zaprt in od podgan usmrčen. Nedavno zvečer je taval po pariških ulicah železničar Lecocque. Mož se je zdel policiji sumljiv, pa ga je aretirala. Kmalu se je izkazalo, da je docela nedolžen. Hoteli so ga izpustiti, toda bil je medtem tako obolen, da so ga morali poslati v jetniško bolnišnico. Ko je tam sam ležal, so ga podgane ponoči napadle in tako ogrizle, da je kmalu nato umrl. Pariški listi so zaradi tega zelo ogorčeni.

× Dvori, kjer morajo ženske stradati. Čeprav nekateri indijski maharadžje na zunaj še vedno žive v največjem razkošju, vendar kaže, da jim ne gre posebno dobro. Celo tako daleč so maharadžje prišli, da si njihovi dvorjaniki ne morejo privoščiti niti tega, da bi se vselej do siteda najedli. Buharski maharadžja je na svojem dvoru zaradi majhnih dohodkov uvedel skrajno varčevanje. Glavno breme teh slabih razmer, v katerih so se po tako slavni časih znašli maharadžje, morajo nositi ženske, ki so jih vedno smatrali za manj vredne od moških. Buharski maharadžja je dal celo posebna navodila za prehrano svojih mnogoštevilnih žen. Žene ne dobivajo vse enake hrane. Hrana se ravna po tem, koliko je katera izmed njih težka. Debelejše dobivajo več hrane, one, ki so bolj suhe, pa manj, češ da te tudi manj potrebujejo. Kljub temu, da je hrana teh maharadževih žen že tako nezadostna, si morajo še same pritrjavati od ust, da si morejo za tako prihranjeni denar kupiti dišav, lišpa, svile za obleko in drugih ženskih potrebščin. Tudi ministri in dvoriani so prisiljeni k največjemu varčevanju. Za ministre baje nič več ne kuhajo posebej, temveč morajo jesti to, kar maharadžji ostane.

Za smeh in kratek čas

V ZAPORU

Paznik (kaznjencu): »Vaša žena je prišla in želi govoriti z vami.«

Kaznjencu: »Recite ji prosim, da me ni doma...«

DOBRA ŽENA

A: »Moja žena mi vsak večer sezuje čevlje.«

B: »Ko prideš domov?«

A: »Ne, ko hočem v gostilno...«

SPOZNALA GA JE

Melhijor je kupil staro papigo in povabil na dom prijatelja Boltežarja, da si papigo ogleda. Ta bi rad slišal papigo govoriti, in Melhijor zamahne z roko proti ptici.

»Kaj hočeš baraba?« se oglasi papiga.

»Ta pa te je zelo hitro spoznala,« se razveseli prijatelj.

Kako merijo globino morja

Po morjih zmerom križarijo posebne ladje, ki nimajo druge naloge, kakor da merijo morske globine. Doslej so smatrali, da znaša največja globina Atlantskega morja 8526 m. Ameriška raziskovalna ladja »Milwaukee« pa je našla prostor, kjer je morje 9560 metrov globoko. To pa še zmerom ne pomeni, da Atlantsko morje ne skriva kje kakih še globljih dolin. Še pred kakimi sto leti nobena morska globina ni bila izmerjena. Na splošno so mislili, da morje nikjer ni globlje od 2000 m. Pred 80 leti pa so med Brazilijo in otokom Sv. Helene našli globino 8000 m. To je bila prva slutnja, da je morje na dnu morda prav takšno kakor suha zemlja, kjer so nad 8000 m visoke gore. Še pred 10 leti je bila največja znana globina Atlantskega morja severno od Sv. Tomaža, in sicer 8381 m. Nato so odkrili globino 8526 m, ladja »Milwaukee« pa je našla globino 9560 metrov. Kdo ve, če je tu že najgloblje dno velike luže, ki loči Evropo in Afriko od Amerike.

S temi globinami je Atlantsko morje postalo nekako tekmeč Tihemu morju, ki je veljalo doslej za najgloblje. Dve leti pred vojno je nemška merilna ladja »Planet« pri otoku Celebesu ob Aziji našla globino 9788 metrov. Kmalu pa se je izkazalo, da so v Tihem morju še mnogo globlja brezna. Križarka »Emden« je l. 1927 izmerila tako imenovani Filipinski jarek, ki je globok 10.430 m.

Drugi najgloblji jarek, ki se vleče po morskem dnu, pa je tako imenovani Guam, ki je globok 9635 m.

Merjenje morskih globin je danes že natančnejše kakor nekdanj. Prve ladje, ki so hotele spoznati, kako globoko pod njimi je dno, so merile na ta način, da so pri mirnem morju spustile s krova na dolgi žici pritrjeno utež, ki je šla vedno globlje, dokler ni ostala na dnu. Kakor je bilo to merjenje na videz preprosto, je bilo hkratu združeno z velikimi pomanjkljivostmi. Za velike globine sta bili potrebni zelo dolga žica in zelo težka utež, da morski tok uteži ni zanesel postrani. Na globino 10.000 m se v žico zaletavajo lahko tudi morske živali, in neredko se je že zgodilo, da se je žica na lepem pretrgala in utež je šla sama merit dno. Zato danes merijo s pomočjo zvoka. Ladja ima ob trupu neposredno pod morsko površino Behmov aparat, ki ustrelji proti dnu. Zvok hiti skozi morje proti dnu, naslednji trenutek se vrača nazaj proti površju odmev, ki ga ujame aparat ob ladji. Iz te časovne razlike med strelom in odmevom se preračuna oddaljenost morskega dna. Seveda je poleg že znane splošne hitrosti zvoka treba upoštevati še daljše večjo gostoto morske vode, toplino, sol in druge rudninske sestavine morja. To merjenje se je izkazalo za najzanesljivejše, ker ne zahteva mnogo časa in je neodvisno od vremena.

Najhujše sovražnice človeštva v vročih krajih so žuželke

V vročih krajih so največje zlo tamkajšnje žuželke, povzročiteljice in prenašalka strašnih bolezni. Vsako leto zahtevajo te žuželke nešteto smrtnih žrtev. Samo v Indiji umre vsako leto na stotisoče ljudi za boleznimi, ki jih povzročajo žuželke. To bomo bolje umeli, če povemo, da je v Indiji nad 100.000 raznih žuželskih vrst.

Med najbolj znanimi prenašalkami in povzročiteljicami bolezni je muha čee, ki povzroča spalno bolezen, in pa komarji, ki širijo malarijo. Med približno 360 milijoni prebi-

valcev Indije je okrog 100 milijonov bolnih za malarijo. Rumeno mrzlico prenašajo isto tako žuželke.

Pa tudi sicer so žuželke sovražnice človeškega rodu v teh krajih. Treba je pomisliti samo na škodo, ki jo delajo kobilčni roji. Pa tudi razni drugi rastlinski škodljivci se pojavljajo v vročih krajih v naravnost neverjetnih množinah. Škoda, ki jo prizadevajo žuželke ljudem, živini in rastlinam, je hujša kakor škoda od poplav in neviht.

Kako je najsevernejši zdravnik izsledil tri razbojnike

Eskimi in mnogi naseljenci na skrajnem severu Kanade dobro poznajo dr. Willersa, ki mu pravijo zdravnik večnega ledu. Ni človeka v tistih krajih, ki bi tega zdravnika ne poznal. Mož nizke postave in že sivih las je vedno na nogah, pozimi in poleti hodi k bolnikom. Večkrat potuje tudi z letalom, če je sila velika in če mu primanjkuje časa.

Nedavno se je moral med poletom k bolnikom spustiti na tla. Vse je šlo gladko in zdravnik je z brezlično brzojavko zaprosil kanadsko policijo, da bi mu poslala pomoč za popravilo letala. Potem si je pa pripel krpelje na noge in krenil proti najbližjemu človeškemu bivališču, proti posestvu farmarja Lewistonea, ki ga je zdravil pred tremi leti. Ko je prišel do Lewistoneove hiše, mu je Lewistone sam odprl, toda že na pragu mu je nekako v zadregi povedal, da ima goste. Potem je pa predstavil svojim trem gostom prišleca.

Eden izmed Lewistoneovih gostov je ležal ranjen na farmerjevi postelji. Njegova tovariša sta prosila zdravnika, naj ga pregleda. Zdravnik je ugotovil, da mu je krogla predrila trebuh, da pa rana ni smrtno nevarna. Potegnili je ranjencu kroglo iz trebuha ter mu izpral in obvezal rano. Pri tem se je pa spomnil, da je policijski radio prejšnji dan poročal, da so trije razbojniki napadli neko banko, smrtno ranili blagajnika in pobegnili na

sever v avtomobilu. Odnegli da so 50.000 kanadskih dolarjev. Enega izmed njih da je napadeni blagajnik obstrelil, pa sta ga tovariša odpeljala.

Dr. Willers si je bil takoj na jasnem, da ima opraviti z razbojniki. Mislil je, da so se ustavili tu, kjer jim ni več grozila nevarnost, da bi se mogel ranjenec odpočiti. Prisilili so Lewistonea, da jih je sprejel. Zato mu je na pragu v zadregi povedal, da ima goste. Dr. Willers ni bil oborožen. Čakal je pa na kanadsko policijo in z zvijačo je hotel zadržati razbojnike. Zato je izjavil, da rana sicer ni smrtno nevarna, pač pa je ranjenčevo stanje zelo resno. Razbojniki so mu pa odgovorili, da se spoznajo na rane in da vedo, katere so smrtno nevarne. Rana, ki jo je obvezal zdravnik enemu izmed njih, naj bi ne bila nevarna.

»Ne, motite se,« je ugovarjal dr. Willers. »Rana sicer ni nevarna, mislim pa, da se je ranjenec napil vode. Piti neprekuhanu vodo pa pomeni zdaj v tem kraju nakopati si trebušni legar. Vajin prijatelj ima trebušni legar.«

Razbojnika sta prebledela in prosila zdravnika, naj ju tudi pregleda. Dr. Willers je storil to in ju zagotovil, da sta zdrava, ker sta morda pila manj vode. Roparja sta se nekaj časa posvetovala, potem sta se pa začela pripravljati na pot. Ranjenec je spoznal, da ga

hočeta prepustiti njegovi usodi. Zato je enega ustrelil, ko je bil že na pragu. Drugega je premagal in zvezal Lewistone, dr. Willers je pa ta čas razorožil ranjenca. Naslednjega dne je prispela patrola kanadske policije, in prinesla potrebščine za zdravnikovo poškodovano letalo, v zameno pa je odvedla ranjenega in zdravega razbojnika. Oba sta bila obsojena na smrt in usmrčena.

Naši na tujem

Novice iz kolonij ameriških rojakov

Cleveland, aprila

V Louisvillu je imenovan dr. Rudolf Antončič za glavnega zdravnika mestne bolnišnice in bo hkratu vseučiliški profesor. Dr. Antončič šteje 29 let in se je rodil v Ameriki.

V Kaliforniji ni mnogo Slovencev. Edina večja slovenska farmarska naselbina je v mestu Fontani, nedaleč od Los Angelesa. Tu biva blizu 40 slovenskih farmerjev z družinami. Bavijo se predvsem z rejo kokoši. Tako imajo nekateri do 3000 kokoši. Poleg tega imajo velike nasade pomaranč. Precej je tu Dalmatincev. V San Peru jih je preko 10.000. Bavijo se po večini z ribolovom. Nekateri od njih so milijonarji. Mnogo naših ljudi je zaposlenih v letalski industriji, saj je Los Angeles v tem pogledu najvažnejše mesto v Ameriki.

V Milwaukeeju živi rojak Ivan Kapušar, po poklicu mornar na jezerskih parnikih. V hudi zimi ni vedel, kam bi se dejal, dokler se spet ne začne prometna sezona na jezeru in z njo priložnost za nov zaslužek. Nekega dne se ga je precej navlekel in tak prišel pred gasilsko postajo. Zahteval je, naj ga sprejmejo na toplo, pa mu niso ustregli. On pa je nedaleč proč potegnil alarmni aparat in kmalu je bilo okoli njega vse polno gasilcev. Pa tudi policija je prišla in Ivana prijela. Pred sodnikom je potem povedal svojo željo, da bi bil rad za nekaj tednov na toplem in preskrbljen in sodnik mu je ustregel ter ga pripel za nekaj tednov, da bo laže počakal konca zime, ko bo zopet prišel za delo.

V Clevelandu se je nenadno zgrudil na cestni tlak Franc Debevec. Najbrž ga je zadela kap. Štel je 56 let. Doma je bil iz Žerovnice pri Cerknici in je prišel v Ameriko pred 30 leti.

V Wenoniju je umrla rojakinja Hedvika Swiatekova. Dekliško ime pokojne je bilo Sitar in je bila doma iz kamniške okolice. Stela je 37 let. Njen mož je umrl pred tremi leti. Za njo žalujejo sin, dva brata in oče.

V Elyju je umrl rojak Ivan Žitnik, star 51 let. Pokojnik je bil po rodu iz Smarja pri Ljubljani in je prišel v Ameriko pred 34 leti.

Iz Geislingena-Steige (Nemčija) nam pišejo: Ker čujemo glasove iz domačih krajev, v kako hudem položaju smo slovenski delavci tu v Geislingenu, hočemo zadevo nekoliko pojasniti. Res da rudarjem ni nikjer z rožicami poslano, vendar je nam Slovincem tu v železnem rudniku delo malenkost, saj smo krepki in zdravi. Pomanjkanja ne trpimo, ker za denar dobiš vse. Tukaj v Nemčiji ne vidiš cestnih postopačev, ker je vse zaposljeno. Prosimo pa naše činitelje, da bi se čim prej uredilo vprašanje rednega pošiljanja denarja v domovino, ker naše rodbine doma potrebujejo denar.

BANKA BARUCH

11, Rue Auber, Paris (9^e)

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem denarnem kurzu. Vsi vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64 — Bruxelles; Francija: št. 1117-94, Paris; Holandija, št. 1458-86 Ned Dienst; Luksemburg: št. 8967, Luxembourg. Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

26

ROMAN

Sedmo poglavje

PRVI BOJ

Brankova ura je kazala dve. Mesec še ni vstal in noč je bila temna kakor v rogu. Konji so drveli ko da bi jih gnale nevidne sile.

Edina luč na vozu, ki je svetila komaj nekaj korakov naprej, je plapolala v vetru kakor bi bila hotela vsak trenutek ugasniti.

Branko se je zagledal v to luč in ni mogel odtrgati pogleda od nje. Zdelo se mu je, kakor bi bila ta luč on sam. Kadar je posvetila in razvila ves plamen, mu je zaigralo srce, ko pa se je zvila in hotela ugasniti, mu je postalo tesno pri srcu. Zdelo se mu je, da je nekje daleč, da sploh ni na vozu in da se ga ta beg ne tiče. Takrat pa se je nenadoma zasekala vanj misel, da ga čedalje večja daljava loči od Zore.

Pol treh. Tema kakor v rogu in nikjer vsaj malo dneva. Leto življenja, desetletje bi bil dal Branko tisti trenutek, da se je mahoma zjasnilo in pokazalo solnce. Tako pa je občutil samo golo praznino v sebi, ki ga je ubijala, enakomerno moreč topot konj in zdaj pa zdaj klic Nadje, ki jih je vzpodbujala. Rdečkasti soj gorečega mesta je izginil za hribom.

Tudi Janezu ni bilo nič drugače pri duši. Tako razdvojenega se še ni čutil nikdar. Misel, da ga bo usoda odtrgala od Nadje, če srečno pridejo na mejo in da se spet vrnejo časi bojev, ga je gnala v obup, po drugi strani pa mu je vest očitala, da so te misli izdajstvo nad Brankom, ki mora priti domov.

Čutil je njeno bližino. Čutil je skozi debeli kožuh, kako sloni njena noga na njegovih, in vse bi bil dal, če bi zmeraj ostalo tako. Koli-kokrat se je utrgal njegov pogled na desno in se kradoma in občudovaje ustavil na njenem obrazu, od koder je zdaj sijala sama odločnost.

Tri. Mesec je pravkar prilezel izza obzorja, kakor bi bil zrasel iz tal. Medel mrak je pokrnil zemljo. V daljavi je bilo videti črno liso, ki se je raztezala do obzorja. Gozd. Tja je hotela priti Nadja in tam počakati, dokler ne mine nevarnost.

Obrnila se je k Branku in mu to zaklicala. Prikimal je, čeprav je razumel komaj pol njenih besed. Udarila je po konjih, ki so napeli svoje poslednje moči. Črna lisa je postajala čedalje večja.

Ze so razložili vrhove dreves. Posamezni hrasti so švignili mimo njih, kakor pošastne, nič dobrega obetajoče sence.

In potem je voz mahoma obstal kakor bi ga bilo nekaj pretreslo. Nadja je sunkoma nategnila vajeti, da so se konji vzpeli in zahrzali. Pridušeni krik je prepil to hrzanje.

V daljavi so begunci zagledali dolgo vrsto konjenikov, ki jim je šla nasproti.

»Rdeči,« je kriknila Nadja.

Ta krik je prebudil Branka. Planil je pokoncu, skočil z voza in pomiril konje.

»Nazaj!«

Toda nazaj ni bilo več mogoče. Kozaki so jih bili že opazili. Za trenutek so postali in se zbrali. Potem pa so se nenadoma razpršili.

Branko je molče opazoval ta prizor, ne vedoč, kaj naj to pomeni. Šele potem je spoznal njihov namen. Jezdec so se jeli zbirati v polkrogu.

»Obkoliti nas hočejo,« je vzkliknil. »V gozd!«

Toda to ni bilo tako lahko. Jezdec so prihajali čedalje bliže. Prej so jih videli kot majhne črne pike na belem snegu, zdaj pa so lahko že razločili njihove postave in konje. Branko je bil miren. Sam ni vedel, kje je pobral ta mir. Dobro se je zavedal, da jim gre vsem za življenje, če jih kozaki dobe. Pogled mu je ušel proti gozdu. Ležal je kakih pet sto korakov pred njimi.

Potem pa je opazil, da se je od kozaške čete odtrgalo nekaj konjenikov, ki so uda-

rili naravnost proti vozu. Podzavestno je segel v žep po revolver. Janezu pa je pokazal na puško, ki je bila spravljena pod sedežem.

Konji so drveli, kar so jim dale moči. Morda še dve sto metrov jih je ločilo od gozda, tedaj pa se je zasvetil strel iz puške najbližjega kozaka in sprednji konj se je zvalil v sneg, zadet v glavo.

To je za begunce skoraj postalo usodno. Ostala dva konja sta se prestrašena vzbela in malo je manjkalo, da se ni voz prevrnil.

Kozaki so prihajali vse bliže. Prvi med njimi, tisti, ki je ustrelil konja, je bil komaj še za lučaj od njih. S pobešeno sulico je dirjal proti vozu. Tedaj pa je Janez pomeril in sprožil. Kozak se je nenadoma zravnal in sulica mu je padla iz rok. Njegova levica je popustila povodec in se krčevito zagrabila za prsa. Konj se ni ustavil. Strel ga je prestrašil, da se je obrnil in zdirjal nazaj. Potem pa je nenadoma obstal in se zadril s kopti v poledenela tla. Kozak se je zamajal in zdrknil iz sedla v sneg. Bil je mrtev.

Videč, da so begunci oboroženi, se kozaki niso več upali napasti od blizu. Poskakali so s konj in izza njihovih hrbtov jeli streljati proti vozu. Toča krogel je obsula begunce. Tedaj je kriknila Nadja.

»Prežite ojnice ubitega konja!«

Sama je iztrgala Branku revolver iz roke, se skrila za voz in jela streljati na kozake. Pomagal ji je Janez.

Branko se je med tem splazil h konjem, ki so nemirno rezgetali. Drugega je krogla oprasnila na ušesu in jel se je že plašiti. Branko je z levico nategnil uzdo, z desnico pa je segel v žep in poiskal nož. Malo nato so bile ojnice prerezane.

Potem se je splazil nazaj. Pomignil je Janezu in Nadji, ki sta naglo skočila na voz, in pognal. Konja sta zdrvela kakor bi vedela, da gre vsem za življenje. V toči krogel so se zatekli pod okrilje gozda.

Ko so bila prva drevesa za njimi, se jim je odvalil težak kamen s srca. Vedeli so, da jim semkaj kozaki ne bodo sledili, ker jih ne bi mogli zajeti. Vendar pa so zaradi varnosti sklenili, da se umaknejo globlje v gozd.

Drveli so mimo starih stoletnih dreves. Časih jim je veliko podrto drevo, ki je ležalo čez stezo, zastavilo pot. Takrat sta konja vselej tako naglo zavila v stran, da so morali begunci paziti, da jih ni vrglo z voza.

Potem je nenadoma zmanjkalo poti. Gošča se je tako zgostila, da voz ni več mogel naprej. Branko je nategnil vajeti in konja sta obstala.

»Kaj zdaj?«

»Tu ostanimo,« je rekla Nadja. »Odpočijmo se. Sem ne bo nikogar.«

Ubogala sta jo in skočila z voza.

»Tu smo varni,« je ponovila, kakor bi jima hotela pregnati bojazen. Potem se je nasmehnila. »Zanimiv beg, kaj?«

Janez jo je občudoval. Taka ženska! Kje je vzela toliko poguma? Nekaj ga je nagnalo, da je stopil k njej.

»Imenitno ste se držali, Nadja,« je vzkliknil in v očeh mu je zasijal čuden ogenj.

»Občudujem vas.«

Te besede so pomenile toliko kakor »Ljubim vas!« in Nadja jih je tako tudi razumela. Gracijozno je potegnila kučmo z glave in stresla glavo, da so se ji razkuštrali lasje. Stisnila mu je roko:

»Kaj vaše ženske niso take?«

Janez je molčal.

Osmo poglavje V ZAVETJU GOZDA

To, čemur sta se Branko in Janez najbolj čudila, je bila njena duševna prisotnost. Niti v največji nevarnosti ni nikdar izgubila glave. Ta lastnost je iz nje napravila enakovredno tovarištvo na begu.

Jutro je bilo mrzlo, da so jim zobje škle-

petali. Nadja je šla po dračje in z njim zakurila. Lahko ni bilo, ker je bilo vse mokro. Naposled pa je vendarle zaplapolal droben ogenj sredi gozda in begunci so si ob njem za silo ogreli premrle ude. Ves dan so ostali ob tem ognju. Šele popoldne so jeli misliti na to, kako bi prišli dalje.

Knja sta se bila med tem odpočila in si nabrala novih moči. Janez pa je šel oprezno proti izhodu iz gozda pogledat, ali je pot varna.

Branko in Nadja sta ostala sama ob ognju. Oba sta molčala. Branku je bilo nerodno pri srcu. Vedel je, kaj teži mlado Rusinjo, in žal mu je je bilo. Sirota se je nenadoma čisto izpremenila, ko je Janez odšel. Ves pogum jo je minil, odločnost, ki ji je prej sijala iz oči, je izginila. Zdaj je bila v njih sama bol. Molče in sočutno jo je opazoval. Nenadoma je ona dvignila pogled in njune oči so se srečale.

»Nadja, kaj vam je?«

Samo te štiri besede. V zadregi je bil. Tolažbe ji je hotel dati, toda besede, ki so mu prišle na ustnice, niso bile tolažba. Bile so zanjo nova muka. Pobesila je glavo.

»Nič,« je tiho dahnila. V soju ognja je videl, da je vzdrtela. Kradoma je zlezla njegova roka iz žepa in pobožala njene lase.

»Odpustite, Nadja. Zmotili ste se v meni in hudo mi je, da je moralo tako priti. Verjemite mi, da mi je hudo.«

Obrnil se je proč in nenadoma je začutil, kako se je njena roka oklenila njegove in jo potegnila k sebi. Za trenutek ga je prešinila misel, da tega ne sme pustiti, da bi to bilo izdajstvo nad Zoro. Toda videl je Nadjin obraz, videl njene vlažne oči in proseče poglede. Roka mu je trznila in brez moči obvisela v njeni. In nenadoma je začutil na njej pekoč poljub.

»Nadja!«

Skočila je pokoncu, kakor bi se bila pravkar zbudila iz sanj. Stresla je glavo in hotela nekaj reči, tedaj pa sta začula od daleč klic.

Janez bi ju bil kmalu zgrešil. Dokler je šlo po stezi, je še lahko sledil, ko pa je gaz izginila, mu je zmanjkalo sledov. Snega v gozdu ni bilo in na zamrzlih tleh ni bilo videti niti sledov koles.

Branko je zavpil kar mu je dal glas. In potem še enkrat, in vnovič. Janezovi klici so prihajali bliže. Hvala bogu!

»Vse okoli so Rusi,« je javil že od daleč.

Kaj zdaj?

V kratkih besedah je poročal, da je na več straneh videl ogenj. Kozaki so požgali vse, kar jim je prišlo na pot. Zažgati so hoteli celo gozd, kjer so se begunci skrivali, pa ogenj ni prijel...

Branko se je zdrznil. V taki nevarnosti so torej bili! Pogledal je Nadjo. Stala je še zmeraj ob njem in ga molče gledala. In v teh pogledih je bral strah...

»Kaj zdaj?« je vprašal, toda Janez in Nadja nista vedela odgovora.

Poiskali so novih drv. Janez je s sekuro, ki so jo našli na vozu, obsekaj veje starega podrtega drevesa, ki je trohnelo v bližini, in še dolgo je plapolal ogenj v samotnem gozdu. Trije begunci so se greli ob njem, brez besed, v mislih pri usodi, ki jih je čakala, v kraj pa sta konja pobešala glave, kakor bi žalovala za tovarišem, ki je počival tam zunaj — kakor bi vedela, da se nikdar več ne vrne.

Deveto poglavje

PROČ OD MEJE

Tisto noč so imeli slabo prenočišče. Vsi trije so morali ležati na vozu, zaviti v kožuhe in pokriti s senom, zakaj zunaj je pritiskal sibirski mraz. Konjema je bilo še slabše. Zadržati sta se morala s tankimi odejami. Stala sta v mrazu in se stiskala drug k drugemu in nekajkrat sredi noči je begunce prebudilo njuno zateglo rezgetanje.

Drugo jutro so se pri vodenem čaju posvetovali, kaj naj store. Zavedali so se vsi, da tu ne smejo ostati že zaradi konj ne, ki jih nekaj takih noči ubije. Odločili so, da odidejo. Mislili so iti z vozom ob robu gozda in potem, če se jim ponudi prilika, priti skozi vrste zasledovalcev proti meji.

(Dalje prihodnjič)

Zanimivosti

× **Ljudsko štetje v Nemčiji.** Nemška oblastva pripravljajo ljudsko štetje, ki bo 17. maja. Zadnje ljudsko štetje je bilo v Nemčiji l. 1933. Družinski podatki se bodo nanašali tudi na materin jezik, narodnost in plemo. Ob tej priliki hočejo dognati točno število židov in polžidov. Osebe, ki bodo izvršile štetje, so dobile povelje, da morajo vse podatke ohraniti v najstrožji tajnosti.

× **Ameriški prerok je napovedal vojno za leto 1940.** V Clevelandu je imel znani zvezdoslovec Russell govor, v katerem je napovedal za prihodno leto veliko vojno, katere se bo udeležil ves svet. Vojna, je dejal Russell, bo spremenila Evropo v razvaline. Ko bo končana, napoči zlata doba za Ameriko, ki bo postala največja sila na svetu. Amerika izide iz svetovne vojne kot zmagovalka in diktatorka sveta. Evropa si bo morala v Ameriki izposoditi denar, da bo lahko nanovo pozidala razrušena mesta.

× **V Nemčiji se dobi meso samo na karte.** Nemški listi objavljajo, da se bo odslej v Nemčiji oddajalo meso samo na karte. Doslej so mesarji dobivali tedensko določeno število glav za zakol, a zdaj je to število znižano za 20 odstotkov in mesarji bodo smeli oddajati meso samo na karte. Na teden se bo prodajalo meso samo dva dneva in to le po 10 do 15 dkg za osebo. Že doslej pa so imeli v Nemčiji kakor v vojnem času karte za maslo, olje in mast. Napovedujejo se še nadaljne omejitve živil zaradi varčevanja.

× **V Italiji je meso drago, ker ni živine.** V zadnjih desetih letih je uživanje mesa po vsej Italiji močno padlo in vse kaže, da bo padlo še bolj. Zato ni čudno, da italijansko časopisje posveča veliko pozornost temu vprašanju. Na leto pride zdaj komaj 16 kg mesa na vsakega človeka. Da to ni mnogo, se vidi iz primerjave rabe mesa v drugih državah. V Franciji pojé na leto vsaka oseba približno 44 kg mesa, v Angliji pa celo 64 kg. Zadnje čase si oblastva zelo prizadevajo, kako bi izboljšala razmere na italijanskem živilskem trgu. Na trg hočejo spraviti čim več goveje živine in hkratu tudi znižati cene, da bi ljudje meso bolj kupovali. Italija pa za svoje potrebe nima dovolj živine in bi v primeru večje potrošnje mesa morala nujno povečati uvoz.

× **Največji človek na svetu živi seveda v Zedinjenih državah.** Je to Robert Wadlow. Letos v začetku marca je dosegel 21 let in meril je 2.67 m. Rasti pa še ni nehal. Wadlow tehta približno 250 kg. Edini človek, ki se je po postavi približal tej meji, je bil sloveči irski orjak Charles O'Brien, ki je umrl l. 1783. star 23 let. Meril je 2.50 m. Ljudje izredno visoki postav so navadno slabotni. Robert Wadlow je pa zdrav, samo oči nima dobrih. Nosi mora naočnike. Njegovi starši so premožni. Oče in mati sta navadne velikosti.

× **Spet potres na Japonskem.** Severna Japonska je v kratkem času doživela že tretji potres. Te dni je hud potres porušil vrsto mest in vasi. Uničene so zlasti naselbine na severnojaponskih otokih. Na mnogih krajih so nastali požari. Število človeških žrtev še ni znano. Računajo pa, da je potres zahteval veliko število smrtnih žrtev. Na potresno ozemlje so poslali na pomoč večje vojaške oddelke. Vojski pa le počasi prihajajo na prizadeto ozemlje, ker so porušeni tam vsi mostovi in poškodovane ceste in železniški tiri. Največ škode je napravil potres na polotoku Ogi, v katerega bližini je bilo potresno središče.

Radio Ljubljana

od 7. do 14. maja.

Nedelja, 7. maja: 8.00: Pihalni trio (Ravbar — klarinet, Čampa — flavta, Loparnik — fagot). — 9.00: Napovedi, poročila. — 9.15: Veseli zvoki (plošče). — 10.00: Verski govor (dr. Vilko Fajdiga). — 10.15: Prenos cerkvene glasbe iz zavoda sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. — 11.00: Komorna

Ostani mlada!

Uporabljalaj

ELIDA MILA

Za žene, ki imajo rade
narcovni vonj, pri mlaji
ELIDA BELI ŠPANSKI BEZEG

glasba (plošče). — 11.30: Koncert radijskega orkestra. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Za zabavo in oddih bo igral Cimermanov kvartet in pel Litijski kvintet. — 17.00: Kmetijska ura: Gospodarska navodila in tržna poročila. — 17.30: Domači koncert radijskega orkestra. — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: Naši Baranci (Nikola Pavelč iz Beograda). — 19.50: Prenos šmarnic iz cerkve sv. Petra v Ljubljani. — 20.30: Kar želite, to dobité (plošče po željah). — 21.15: Melody-jazz. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert jugoslovenske klavirske glasbe (izvajal bo profesor Škerjanec).

Ponedeljek, 8. maja: 12.00: Koncert (sodelovala bosta zbor mestne ženske realne gimnazije v Ljubljani in radijski orkester). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). — 14.00: Napovedi. — 18.00: Zdravstvena ura: Božjastne blodnje (dr. Bogomir Magajna). — 18.20: Udovičeva & Laušetova (plošče). — 18.40: Kulturna zgodovina koroških Slovencev: Prosvetljena doba (profesor Lojze Potočnik). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: Naša likovna umetnost in kritika (Sonja Kovačičeva iz Zagreba). — 19.50: Zanimivosti. — 20.00: Spominska proslava ob petletnici smrti Hugolina Sattnerja. — 21.00: Ruske koncertne suite (radijski orkester). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Prenos glasbe iz restavracije »Emone«.

Torek, 9. maja: 11.00: Šolska ura: Splošno in družinsko življenje Savinjičana (pokrajinska oddaja; vodil bo Ljubo Šnuderl). — 12: Po domače (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: »N'mal čez jezero...« (koncert slovenskih koroških pesmi; radijski orkester). — 14.00: Napovedi. — 18: Narodne pesmi bo pela Poldka Zupanova (na harmoniko jo bo spremljal Avgust Stanke). — 18.40: Človeški tipi in značaji (profesor Etbin Boje). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: Naša narodna pesem (Branko Čobanovič iz Beograda). — 19.50: Deset minut zabave (Fran Lipah). — 20.00: Spomini na Johanna Straussa (plošče). — 20.20: Fran Lipah: Cvetje bajam (člani narodnega gledališča v Ljubljani). — 21.00: Zvoki v oddih (radijski orkester). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Pisan drobiž (plošče).

Sreda, 10. maja: 12.00: Baletna glasba (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Duet citer (Mezgotits in Hebein). — 14.00: Napovedi. — 18.00: Mladinska ura: a) Letalska industrija in država (Colnar Janko); b) Šotor za izlete in taborenje (Miroslav Zor). — 18.40: Pomladanski ljudski svetniki (Boris Orel). — 19.00: Napo-

vedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: Zagrebška družina v petnajstem stoletju (Srđja Čokić iz Zagreba). — 19.50: Prirodopisni kotiček (profesor Fran Pengov). — 20.00: Prenos iz Maribora: Proslava 20letnice obstoja glasbene šole Glasbene matice v Mariboru. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Audran: Maskota, skrajšana opereta (plošče).

Četrtek, 11. maja: 12.00: Odmevi iz Češke (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Harmonika solo (Pilih Rudolf). — 14.00: Napovedi. — 18.00: Slovenske vojaške pesmi (radijski orkester). — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: Predavanje Sokola kraljevine Jugoslavije. — 19.50: Deset minut zabave. — 20.00: Prenos pevskega koncerta iz zavoda sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. — 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert radijskega orkestra.

Petek, 12. maja: 11.00: Šolska ura: Proslava materinskega dne (brezposelni učiteljski abiturienti). — 12.00: Iz naših krajev (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14.00: Napovedi. — 18.00: Ženska ura: Kaj mora žena vedeti o zavarovanju, II. del (Vida Peršuhova). — 18.20: Waldteuflovij valčki (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: Predavanje inspektorja državne obrambe. — 19.50: Zanimivosti o izseljencih (Premrov Jože). — 20: Iz Slovanskih oper (radijski orkester). — 21.15: Orgelski koncert (prof. Matija Tomc). — 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 13. maja: 12.00: Pisana vrsta veselih reči (plošče). — 12.45: Poročila. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Pisana vrsta veselih reči (plošče). — 14.00: Napovedi. — 17.00: Otroška ura a) Selma Lagerlöff: Kako je Niels Holgerson popotoval z divjimi gosmi (povest v nadaljevanjih); b) Striček Matiček kramlja in prepeva. — 17.50: Pregled sporeda. — 18.00: Za delopust bo igral radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura: O gojenju industrijskih in zdravilnih rastlin (dr. Dušan Gregorić iz Beograda). — 19.50: Iz Schubertove beležnice, fantazija (plošče). — 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Vesel živalski krog. V znamenju Bika se solnce premika in svoje vplive zemlji podtika (pester večer; besedilo sestavil FM; izvajali bodo člani radijske igralske družine; sodelovala bosta Jožek in Ježek). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Samospevi Mirka Jelačina (pri klavirju profesor Lipovšek).

× **Ustrelili so ga, ker je bil pomiloščen.** V Panama-Cityju v Floridi se je odigral dogodek, ki o njem zdaj govore daleč naokrog. Pet zakrinskih ljudi je vdrlo ponoči v tamkajšnje jetnišnice in odvedlo nekega ubijalca, ki je bil pred kratkim pomiloščen na smrtno ječo. Kakor se vidi iz tega svojevrsnega dogodka, vsi ljudje niso bili zadovoljni z njegovo pomilostitvijo. Našlo se jih je pet, ki so hoteli ne samo ubijalcu pač pa tudi vsej tamkajšnji javnosti pokazati, da je morilčeva pomilostitev krivica, ki jo je treba popraviti. Omenjenih pet zakrinskih ljudi je ubijalca potem ustrelilo, nato pa izginilo brez sledu.

× **Hiša mu je izginila čez dan.** v New Yorku se je zgodila smešna pomota, zaradi katere je bil delavec Smith ob hišo. Ko se je nekega večera vrnil z dela domov, je prestrašen opazil, da njegove hišice ni več. Na mestu, kjer je zjutraj, preden je šel na delo, še stala hišica, je bilo vseprek razmetano njegovo pohištvo. Šele od sosedov je izvedel, da so mu hišo podrli delavci mestnega magistrata. Planil je k najbližjemu telefonu in vprašal mestni magistrat, kje imajo njegovo hišo. Zadeva se je nadalje pojasnila tako, da so mu mestni delavci podrli hišo po moti. Gradbeni urad mesta je namreč sklenil, da se mora nekaj starih hiš v Brooklynu podreti, da bodo napravile prostor modernejšim stavbam. Zjutraj je urad poslal skupino delavcev z naročilom, da podro to in to hišo. Nesreča pa je hotela, da večina hiš v tem delu mesta nima številke in delavci so se lotili kar Smithove hiše, ki je bila videti kakor nalašč pripravna za podiranje. Seveda mu bodo sedaj vso škodo poravnali.

× **Italijanske izgube v Abesiniji.** Italija objavlja uradno, da so italijanske izgube v Abesiniji od 1. januarja 1. 1936 do 31. marca 1. 1939 znašale 4.814 ljudi, med katerimi so oficirji, podoficirji, navadni vojaki in fašisti. V istem razdobju je umrlo 2.443 delavcev od skupnega števila 60 tisoč, kolikor jih je v tistih krajih.

× **Človekova obutev pred 2700 leti.** Dognano je, da so že okoli 1. 2698 pred Kristusom poznali Kitajci obutev iz pisanega sukna, svile in žameta. Egipčani so izdelovali obutev iz ličja in papirusa. Grki in Rimljani so nosili opanke in sandale. Ženske so si te svoje sandale krasile z biseri ter jih šivale z zlatimi nitkami. Igralci, ki so igrali žalostne vloge, so nosili visoke pete, igralci z drugačnimi vlogami pa nizke. Stari Slovani in Germani so nosili lesene in usnjate čevlje in čevlje iz ličja. Pred križarskimi vojnami so imeli zelo preproste čevlje, po teh vojnah pa je prišla k nam obutev. Ti čevlji so imeli spredaj obliko navzgor zavitega kljuna. Podobne opanke nosijo še danes Srbi. Prvi je nosil takšne orientalske (vzhodne) čevlje v Evropi vojvoda Anjou. Zakrivljen sprednji konec čevlja je bil včasih dolg celo do enega metra. Za časa Henrika IV: so v Franciji nosili čevlje s četverkotnimi podplati. Čevlji so bili podobni račjemu kljunu ali medvedji šapi. V 16. stoletju so nosili čevlje brez sprednjega dela. Gole prste na nogah so krasili s prstani. V Španiji in Italiji so bili priljubljeni čevlji z zelo visokimi petami. Te pete so bile, kakor pravijo, včasih za celo ped visoke. Za časa francoske revolucije so prvič uvedli nizke pete iz lubja. Spredaj pa so bili ti čevlji zaviti navzgor. V začetku preteklega stoletja so ljudje nosili približno takšne čevlje kakor so jih imeli stari Grki.

USNJE IZ TOVARNE

„INDUS“

na veliko in malo, po najnižjih tovarniških cenah, samo v Ljubljani, Fügnerjeva ulica 3 (prej Škofja ulica). 148

Mali oglasi

POSESTVO

z gospodarskim poslopljem, dobro idočo gostilno in trgovino, poceni prodam zaradi selitve. Albert Führer, Dolič, Mislija. 147

MANUFAKTURNO BLAGO

zaradi prevelike zaloge prodajam po zelo znižani ceni. Oglejte si in se boste prepričali. FERDO HORVAT, trgovina z mešanim blagom, Bogojina. 146

VSAKI OSEBI — DRUŽINI

nudi stalen zaslužek »Mara« Maribor, — Orožnova 6. Celje, Slomškov trg 1. Pletilnica — razpošiljalnica. 71

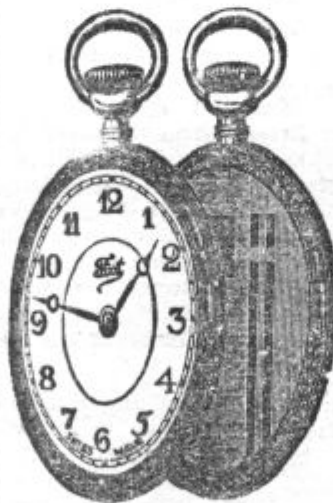
ING. DOLNIČAR FRANCE

pooblaščen kulturnotehnični inženjer in geometer v Ljubljani, Miklošičeva c. 4. I. nadstr., telefon 30-19, izvršuje meritve za katastrske in zemljiškoknjižne namene, parcelacijske in regulacijske načrte, kakor tudi projekte vodovodov, kanalizacij, asanacij naselij in industrijskih podjetij, izkoriščanja vodnih sil, cest itd. 151

KOSE, SRPE, ŽELEZNINO,

brusne kamne, škropilnice, kmečko orodje, kuhinjsko posodo in špecerijo kupite najboljšje in po nizkih cenah pri tvrdki: JOSIP JAGODIČ, Celje, Gubčeva ul. 2, Glavni trg 14. — Vsak komad je garantiran. 149

NOVOST!

SAMO
DIN 49.50

št. 62.300 Anker-ura pravi švicarski stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrov s plameno garancijo

Din 49.50

št. 62.301 ista s osvetljenimi kazalci in številčnico (Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki vam ga pošlje zastoj in poština prosto

H. Suttner

Ljubljana 6
Lastna protokollirana tovarna ur v Švic.

Po Sloveniji gre glas:
»Domovina« je za nas

Halo! Gospodinjje pozor! Ali Vam je že znano, da je otvorjena nova trgovina z OSTANKI in cenejšim oblačilnim blagom, ki ga potrebuje ta delavec in kmet v Ljubljani pri Zmajskem mostu tik ob Ljubljani (kjer je krompirjev trg) sv. Petra nastip 29. Ravnokar je na zalogi veliko ostankov za moške pražnje in delavne obleke mt od din 20.— do 60.—, veliko ostankov za ženske in otroške pražnje in vsakdanje obleke, ostanki pralne svile, krepov itd. Ravnotako dobite od kosa poceni blagove na pr.: bela kontenina srednja din 5.—, najboljša 8.80, pisano za srajce 5.—, najboljšje 9.—, tiskovina za predpasnike srednja din 6.—, najboljša na dve strani 9.—, naglavne rute din 6.—, žepni robci 1 din itd.

To trgovino je otvorila špeciálno za cenejšo blago znana ljubljanska tvrdka F. I. GORIČAR, ki ima svojo glavno trgovino na sv. Petra cesti v novi hiši, kjer je velika zaloga boljsega blaga za moške in ženske obleke, kakor tudi izgotovljene obleke, na sv. ePtra cesti št. 30 pa ima oddelek za nevestine opreme in pohištveno blago (zavese, tepihe, garniture za postelje, perje, žimo in morsko travo itd).

Vse torej, kar rabite, najdete sigurno v naših treh trgovinah, kjer dobite dobro in po nizkih cenah! — Naše geslo še vedno drži: Majhen zaslužek, a čim večji promet!

Pred leti je izšla v založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani prof. dr. Ferda Kerna knjiga

PRVA POMOČ PONESREČENIM ŽIVALIM

in nekatera druga navodila lastnikom domačih živali. — Knjiga ima 96 slik in 128 strani. Pisatelj knjige je bivši profesor za živinozdravstvo na višjem gospodarskem učiteljsišču v Križevcih. Knjiga je izšla tudi v srbohrvaščini in sicer v cirilici in latinici in sta že davno obe izdaji razprodani. — V knjigi razpravlja pisatelj o sestavi živalskega telesa, zdravilih, obkladkih, masiranju, o ranah, obvezah, puščanju krvi, poškodbah živali, opeklini, zlomu kosti, koliki, napenjanju, sončarici, zadušitvi, zastrupitvi, razkuževanju itd., torej o stvareh, ki jih mora poznati vsak kmečki gospodar. — Knjiga služi res kot izvrsten svetovalec lastnikom domačih živali, ako se te ponesrečijo ali jih napade kaka bolezen. Naj bi bila ta knjiga res v vsaki kmečki hiši kot učna knjiga starim in mladim živinorejcem! — Cena broširane knjige je izdatno znižana na 23 din (poština 1.50 din). Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3 in v Mariboru, Aleksandrova cesta 13. 150

PRI TVRDKI

»Proteza« Verovšek & Ko.

Ljubljana, Krekov trg 10

dobite najcenejše in najboljše vsakovrstne ortopedične in bandažiske izdelke kot: umetne roke, umetne noge, ortopedične steznike, oporne aparate, ravno držalce, vložke za ploske noge, kilne in trebušne pasove, otroške popkove bandaže iz gume, popkove bandaže za odrasle, suspensorje, gumijaste nogavice, gumijaste varovalke za kolena in členke, povoje, vato, gaze, vsakovrstne terapeutične pripomočke in higijenske potrebščine.

Lastne delavnice. Specialni oddelek za brušenje in niklanje kirurških instrumentov. Za dame damska postrežba.

NAGROBNE
SPOMENIKE

s starega pokopališča sv. Krištofa (in nove spomenike) po nizki ceni dobite, dokler traja zaloga, pri kamnoseku Kurovarju Franju, pokopališče pri Sv. Križu v Ljubljani.

BREZPLAČEN POUK V ISRANJU
ZAHTEVAJTE BREZPLAČEN KATALOG
MEINEL-HEROLD MARIBOR 104